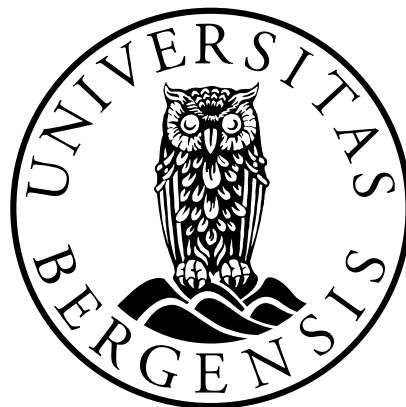

Hvordan er kampfiksing strafferettslig regulert nasjonalt og internasjonalt?

Kandidatnummer: 159

Antall ord: 14 725

JUS399 Masteroppgave/JUS398 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

[10.12.2015]

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	1
1.1 Tema og problemstilling	1
1.2 Aktualitet	2
1.3 Metode	3
1.4 Avgrensning	5
1.5 Videre fremstilling	5
2. HENSYN	6
3. HVA ER KAMPFIKSING?	7
3.1 Innledning	7
3.2 Definisjon i norsk rett	7
3.3 Definisjon i internasjonal rett	9
3.4 Konklusjon	10
4. HISTORIKK	11
5. KOMPARATIV FREMSTILLING	13
5.1 Kampfixing i de nordiske landene	13
5.1.1 Innledning	13
5.1.2 Sverige	13
5.1.3 Danmark	14
5.1.4 Finland	16
5.1.5 Oppsummering	17
5.2 Europarådet konvensjon om manipulering av idrettskonkurranser	18
5.2.1 Innledning	18
5.2.2 Formål	18
5.2.3 Krav til lovgivningen	19
6. STRAFFEBUDENE SOM REGULERER KAMPFIKSING I NORGE	22
6.1 Innledning	22
6.2 Bedrageri	22
6.2.1 Innledning	22
6.2.2 Skyldkravet og vinningsforsett	23
6.2.3 Fremkalle, styrke eller utnytte en villfarelse	25
6.2.4 Forledelse	26
6.2.5 Tap eller fare for tap	27
6.2.6 Fullbyrdelsestidspunktet	29
6.2.7 Medvirkning	29
6.2.8 Avsluttende	30
6.3 Korrupsjon	31
6.3.1 Innledning	31
6.3.2 Skyldkrav	31
6.3.3 Vilkår ved passiv korrupsjon	32
6.3.4 Vilkår ved aktiv korrupsjon	33

6.3.5 Felles vilkår ved passiv og aktiv korrupsjon	33
6.3.6 Medvirkning og forsøk	39
6.3.7 Avsluttende	40
7. BØR NORGE ENDRE LOVREGULERINGEN AV KAMPFIKSING?	
- DE LEGE FERENDA	41
7.1 Generelt	41
7.2 Hvordan kan en eventuell endring utformes?	45
7.3 Konklusjon.....	46
8. LITTERATURLISTE	47

1. Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Avhandlingens tema er kampfiksing. Kampfiksing er en økonomisk forbrytelse, som finner sted i forbindelse med idrett. Problemstillingen oppgaven skal forsøke å besvare er:

Hvordan er kampfiksing strafferettslig regulert nasjonalt og internasjonalt?

Kampfiksing innebærer at en spiller, trener, dommer eller andre involverte aktører bevisst forsøker å manipulere sluttresultatet eller enkelthendelser i en idrettskonkurranse, med hensikt å tjene penger på dette, enten for seg selv eller for andre.¹ Den vanligste formen for kampfiksing er at personer utenfor fotballen (også kalt bakmenn) kontakter idrettsutøvere for å få dem til å påvirke kampens utfall, noe som innebærer at kampens utfall vil være avtalt på forhånd. Bakmennene vil på denne måten kunne sette penger/tippe på kampen hos et spillselskap, og få en økonomisk fortjeneste ettersom de allerede vet utfallet av kampen. Personene som er tilknyttet idretten, vil motta penger for å ha fullført avtalen.

Det vanskelige med kampfiksing rettslig sett, er at man har utfordringer når man skal bevise at det har blitt begått kampfiksing. På strafferettens område har man et strengt beviskrav, hvor ”enhver rimelig tvil skal komme tiltalte til gode”, noe som betyr at man må være rimelig sikker for å kunne straffe noen.² Å si at det er ”bevist utover enhver rimelig tvil” at utøveren har begått kampfiksing, kun på grunnlag av vedkommendes prestasjoner, vil derfor ikke være tilstrekkelig. Dette betyr at man er avhengig av å ha andre håndfaste bevis, som kan trekke i retning av at det faktisk er blitt begått kampfiksing.³

Ved kampfiksing foreligger det færre reguleringer og mindre overvåkning, sammenlignet med andre områder i samfunnet.⁴ Dette har ført til at kampfiksing har blitt et attraktivt område for kriminelle organiserte miljøer, da risikoen for å blitt tatt er minimal, samt at man har mulighet til å tjene mye penger. De organiserte kriminelle miljøene bruker også kampfiksing til å

---

¹ <https://www.fotball.no/Documents/PDF/2015/nff-kampfiksing.pdf> s. 3.

² Andenæs (2009) s. 160-161.

³ Handlingsplan (2012) s. 5.

⁴ Ibid.

hvitvaske penger. Ved å sette penger på en kamp, skjuler de hvor utbyttet fra andre straffbare handlinger stammer fra, og gevinsten vil utgi seg for å være en legal utbetaling.⁵

Det vil være mange involverte personer i forbindelse med kampfiksing. Først har man bakmennene som tar initiativ til å manipulere kampene. Deretter de som fullfører avtalen, som for eksempel utøvere, trenere og dommere, og til slutt personene som setter penger på kampene, fordi de er klar over at kampen er manipulert. Dette gjør at kampfiksing kan få et stort og uoversiktlig omfang.

Samtidig vil det være mange land involvert, noe som gjør kampfiksing til en internasjonal forbrytelse. Dette fordi bakmennene kan tilhøre et land, utøverne kan komme fra et annet land, kampen kan spilles i et tredje land og spillselskapet kan tilhøre et fjerde land.⁶ Flere kamper vil også kunne bli manipulert samtidig, slik at man kan tippe på disse kampene på samme tippekupong. Ved å tippe på flere kamper på samme kupong vil man øke den samlede oddsen og dermed øke den potensielle utbetalingen. Det er dette som særpreger kampfiksing som forbrytelse, og gjør at den skiller seg fra andre tradisjonelle formuesforbrytelser.⁷

1.2 Aktualitet

Kampfiksing er ikke et nytt fenomen, men har fått økt oppmerksomhet de siste årene, både nasjonalt og internasjonalt. Kampfiksing har som nevnt nær tilknytning til tipping, da bakmennene tipper på utfallet av kampene hos spillselskaper.⁸ Når man nå har fått mulighet til å tippe på kamper på internett, har dette ført til at omfanget av tipping har økt. Med mulighet til å tippe på flere kamper, flere spillmuligheter samt mulighet til å tippe på kampen mens den spilles (også kalt livetipping), har kampfiksing blitt interessant for kriminelle miljøer.⁹

Da kampfiksing utgjør en stor trussel mot samfunnet og tilliten til idretten, har Europarådet utarbeidet en konvensjon som heter ”*Convention on the Manipulation of Sports Competitions*”. Konvensjonen ble åpnet for signering 28. september 2014, og pr dags dato (9. desember 2015) har 21 land signert konvensjonen.¹⁰ I og med at konvensjonen er ny, har kampfiksing blitt et viktig og aktuelt tema i Europa i dag. Det internasjonale omfanget

---

⁵ Handlingsplan (2012) s. 5.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Council of Europe: Chart of signatures and ratifications.

kampfiksing har, gjør at det er vanskelig å oppdage samt vanskelig å regulere. En konvensjon som regulerer kampfiksing er derfor et nødvendig instrument for å få en harmonisert lovgivning, slik at samarbeidet på tvers av landegrensene blir mer effektivt.¹¹ Først da har man mulighet til å forebygge og bekjempe kampfiksing.

Ser man på kampfiksing fra et norsk perspektiv, har det fått stor oppmerksomhet i mediene de siste tre årene. Sommeren 2012 ble det tatt mistanke om at to fotballkamper i norsk 2.divisjon hadde blitt manipulert. De involverte fotballklubbene var Follo og Asker, og flere fotballspillere fra de aktuelle klubbene ble mistenkt for å ha begått kampfiksing. Norges fotballforbund (NFF) anmeldte saken til politiet, og høsten 2014 ble det tatt ut tiltale mot syv personer.¹² Fem av personene var fotballspillere, mens de to siste var personer utenfor fotballen. Rettssaken startet 3. mars og dom falt 29. april 2015. Fire av de tiltalte ble frifunnet, mens tre ble dømt.¹³ (Dommen vil bli grundigere behandlet i kapittel 7). Påtalemyndigheten har anket dommen mot samtlige av de tiltalte,¹⁴ og den kommer opp for lagmannsretten 19. januar 2016.¹⁵

Fra et rettslig ståsted reiser kampfiksingssaken interessante problemstillinger, da det er den første dommen vi har på området. Har vi norske straffebud som kan anvendes på kampfiksing? Dekker straffebudene kampfiksing på en god måte, eller bør det foretas endringer? Ettersom kampfiksing foregår på tvers av landegrensene er det også viktig å se på kampfiksing ut i fra et internasjonalt perspektiv. Hvilke krav stiller konvensjonen til et lands lovgivning, og hvordan er kampfiksing regulert i andre europeiske land? Det er disse spørsmålene oppgaven skal forsøke å besvare.

1.3 Metode

Kampfiksing er ikke direkte regulert i norsk rett. I den ”nasjonale handlingsplanen mot kampfiksing i idretten”, som ble utgitt av norske myndigheter i 2012, hevdet det at flere av straffebestemmelsene i vår lovgivning vil kunne komme til anvendelse.¹⁶

De aktuelle straffebestemmelsene i straffeloven 2005 er bedrageri (strl.§ 371), korrupsjon (strl.§ 387), økonomisk utroskap (strl.§ 390), tvang (strl.§ 251) og trusler (strl.§ 263).

---

¹¹ Handlingsplan (2012) s. 12.

¹² <http://www.nrk.no/sport/fotball/syv-tiltalt-i-kampfiksingssaken-1.11995950>

¹³ TOSLO-2014-162223 (s. 16-17).

¹⁴ <http://www.vg.no/sport/fotball/kampfiksing/anker-alle-dommer-i-kampfiksingssaken/a/23454203/>

¹⁵ <http://www.hegner.no/juss/artikkel563518.ece>

¹⁶ Handlingsplan (2012) s. 7.

Bedrageribestemmelsen vil kunne komme til anvendelse fordi spillselskapet blir narret til å utføre en handling. Korrupsjonsbestemmelsen er aktuell fordi bakmennene bestikker idrettsutøverne. Økonomisk utroskap er anvendelig dersom kampfiksing er begått av personer med representasjonsmyndighet.¹⁷ Trusler og tvang er generelle straffebud som vil kunne komme til anvendelse dersom idrettsutøveren blir tvunget eller truet til å begå kampfiksing.¹⁸

Problemstillingen i oppgaven vil bli besvart ut i fra bruk av lovtekst, forarbeid, rettspraksis og teori. Når det gjelder den nasjonale reguleringen av kampfiksing, vil det bli tatt utgangspunkt i om vilkårene i de aktuelle straffebestemmelsene kan anvendes på kampfiksingssituasjoner. Ved innføringen av straffeloven av 2005 har det skjedd endringer i bestemmelsene, men dette er først og fremst språklige endringer. De aktuelle endringene vil bli gjort rede for senere ved behandlingen av bestemmelsene. I og med at det kun er snakk om språklige endringer, vil forarbeider og rettspraksis fra straffeloven av 1902 fortsatt være relevant ved tolkningen av bestemmelsene.¹⁹

Ettersom kampfiksing ikke er direkte regulert, møter oppgaven på rettskildemessige utfordringer. Høyesterett har ikke sagt noe om dette, og det foreligger kun én avgjørelse fra Oslo tingrett som ikke er rettskraftig.²⁰ Selv om underrettspraksis har begrenset vekt i norsk rettskildelære, vil den bli brukt videre i avhandlingen for å belyse situasjoner som kan oppstå i forbindelse med kampfiksing. Litteraturen er også sparsom, men som nevnt foreligger det en rapport fra nasjonale myndigheter. Rapporten har ingen rettskildemessig vekt, men vil bli brukt videre i fremstillingen der den vil være relevant.

I oppgavens komparative del vil det bli gjort rede for hvordan de nordiske landene har regulert kampfiksing. De nordiske landenes lovgivning har likhetstrekk med norsk lovgivning, og sammenligning vil derfor være lettere. Ved å se på hvordan de nordiske landene har regulert kampfiksing vil man også få et bedre grunnlag for å drøfte hvordan den norske reguleringen bør være. Utenlandsk rett vil bli drøftet ved bruk av lovtekst, forarbeid og kampfiksingsrapporter.

---

¹⁷ Handlingsplan (2012) s. 5.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Matningsdal (2010) s. 389 og 437.

²⁰ TOSLO-2014-162223.

Avhandlingen skal også se nærmere på hvordan kampfiksing er regulert internasjonalt. Den relevante rettskilden er Europarådet sin konvensjon om manipulering av idrettskonkurranser. Da konvensjonen er ny foreligger det lite kilder også her. Det vil derfor bli tatt utgangspunkt i konvensjonsteksten og forarbeider ved drøftelsen av denne.

Konvensjonens forarbeider er kalt ”explanatory report”. Utgangspunktet er at forarbeider ikke har like stor vekt i folkeretten som i norsk rett. Konvensjonens ”explanatory report” er en rapport som inneholder kommentarer til hver enkelt bestemmelse, og er utarbeidet av en ekspertkomité. Ekspertkomiteen har også ansvaret for å utarbeide konvensjonen, noe som betyr at rapporten er et viktig hjelpemiddel når man skal tolke konvensjonen, og vil derfor ha større vekt enn andre folkerettslige forarbeider.²¹

1.4 Avgrensning

Oppgaven har fokus på kampfiksing hvor utøvere og initiativtakere er involvert. Det betyr at de norske straffebudene om bedrageri og korrupsjon vil bli behandlet. Økonomisk utroskap vil ikke bli behandlet, da dette straffebudet regulerer kampfiksing som er begått av noen med representasjonsmyndighet. Straffebudene som regulerer trusler og tvang vil heller ikke bli videre behandlet, da dette er generelle straffebud som kun mer indirekte angår kampfiksing. Det samme gjelder bestemmelsene som regulerer organisert kriminalitet og hvitvasking.

Ettersom fotball er den mest populære idretten i verden, og det er den idretten folk flest forbinder med kampfiksing,²² vil avhandlingen bli drøftet med eksempler fra fotballens verden.

1.5 Videre fremstilling

Oppgaven vil først se på hensyn bak reguleringen av kampfiksing (kapittel 2). Videre vil det bli gjort rede for hva kampfiksing er (kapittel 3). Deretter kommer en oversikt over hendelser hvor kampfiksing har funnet sted tidligere (kapittel 4). Oppgaven skal også ut i fra et komparativt perspektiv se på hvordan de nordiske landene har regulert kampfiksing, og hvilke krav Europarådet sin konvensjonen stiller til lovgivningen (kapittel 5). Deretter vil de norske straffebestemmelsene som kan brukes opp mot kampfiksing bli grundig behandlet (kapittel 6). Avslutningsvis i kapittel 7, vil det på bakgrunn av det som er behandlet tidligere i oppgaven, bli foretatt en de lege ferenda drøftelse om Norge burde endre reguleringen av kampfiksing.

---

²¹ Ruud mfl. (1997) s. 27.

²² <https://snl.no/fotball>

2. Hensyn

Det er flere hensyn som gjør seg gjeldende når det gjelder regulering av kampfiksing.

Et av de viktigste hensynene i relasjon til kampfiksing er prevensjonshensynet. Dersom vi har regler som viser at denne type kriminalitet blir straffet hardt, kan bestemmelsene virke preventivt ved at folk tar avstand fra kampfiksing, da man risikerer fengselsstraff.

Kampfiksingssaken fra tingretten²³ vil kunne bidra til dette, da idrettsutøverne vil se hvilke konsekvenser det kan få dersom man begår kampfiksing. Effektivitetshensynet er også viktig. For å bekjempe kampfiksing er man nødt til å ha effektive regler som regulerer dette på en god måte. Lovregulering vil derfor utgjøre en viktig ramme på området.²⁴

Samtidig kan kampfiksing være skadelig for samfunnet. Norsk Tipping AS og de andre spillselskapene har et ansvar med tanke på å sørge for et trygt spilltilbud. Når kamper blir fikset, vil spillselskapene bli skadelidende, noe som kan ødelegge tilliten folk har til disse.²⁵ Derfor er det viktig at man regulerer kampfiksing på en best mulig måte.

Kampfiksing utgjør også en trussel mot idretten og strider mot de verdier idretten står for. Når spillerne ikke yter sitt beste under en konkurranse vil dette ødelegge idrettens omdømme, samtidig som idretten vil kunne miste sin tiltrekningskraft. Noe som kan bety at supportere, sponsorer og andre involverte ikke lenger ønsker å engasjere seg.²⁶ Lojalitetshensynet vil derfor også kunne ha betydning, da det er viktig at man har lojalitet til idretten, spillerne og klubbene, noe som også er et viktig hensyn bak korrupsjonsbestemmelsen.²⁷

Et siste viktig hensyn er uforutsigbarhet. Idretten skal ikke være forutsigbar, og det er viktig at man ikke vet utfallet av en konkurranse før den har startet, da dette vil skade idrettens omdømme. Derfor er det viktig at vi har lovregler som regulerer kampfiksing, slik at vi kan bekjempe denne type kriminalitet.²⁸

---

²³ TOSLO-2014-162223.

²⁴ Handlingsplan (2012) s. 7.

²⁵ Ibid. s. 6.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 29.

²⁸ Handlingsplan (2012) s. 6.

3. Hva er kampfiksing?

3.1 Innledning

Kampfiksing er et velkjent fenomen, men har ikke hatt så stor oppmerksomhet i Norge før de siste tre årene. I kampfiksingssaker kan det som nevnt være mange involverte parter. Ettersom kampfiksing kan skje på forskjellige måter og med mange personer involvert, er det viktig å få en definisjon av begrepet. Dersom man får en definisjon av kampfiksing kan man få dannet et bilde av hvilke personer som omfattes, hvilke situasjoner som faller innenfor og om de norske straffebudene regulerer kampfiksing på en god måte. På den måten blir det enklere å avklare hvilken atferd som er ulovlig og som kan straffes.

Siden kampfiksing er en internasjonal forbrytelse, er det av interesse å se hen til internasjonale definisjoner. Ved å sammenligne den norske definisjonen og definisjonen i konvensjonen om manipulering av idrettskonkurranser, vil man få et bedre inntrykk av om Norge har lagt samme innhold til grunn som den internasjonale konvensjonen.

3.2 Definisjon i norsk rett

Ettersom vi ikke har lovbestemmelser som regulerer kampfiksing, har vi ingen definisjon på hva kampfiksing er, verken i lovtekst eller i forarbeider. Det er også høyst usikkert hvor vidt det foreligger en definisjon i norsk rettspraksis eller juridisk litteratur.

I den nasjonale handlingsplanen fra 2012 har de offentlige myndighetene definert kampfiksing.²⁹ Definisjonen har som nevnt ingen rettskildemessig vekt, men den vil gi et inntrykk av hva som ligger i begrepet, og hva slags atferd som vil være ulovlig.

I den nasjonale handlingsplanen har man lagt følgende definisjon til grunn:

*«Kampfiksing defineres som manipulering av en idrettskonkurranse, hvor involverte aktører (utøvere, trenere, ledere, dommere etc.), for økonomisk vinning for seg selv eller andre, søker å påvirke resultatet av konkurransen eller enkelthendelser underveis i konkurransen».*³⁰

---

²⁹ Handlingsplan (2012) s. 4.

³⁰ Ibid.

Den samme definisjonen ble lagt i grunn i den nordiske rapporten om kampfiksing, som ble utarbeidet i et samarbeid mellom Norge, Sverige, Danmark og Finland.³¹

Den norske definisjonen er vid, og vil ramme de fleste former for kampfiksing.

Ordlyden trekker i retning av at den vil omfatte situasjoner hvor sluttresultatet blir forsøkt påvirket, samt enkelthendelser i kampen. Ved denne definisjonen har man derfor fått regulert de tre vanligste typene av kampfiksing.

Den første typen er ”*match-fixing*” som betyr at de involverte aktørene forsøker å manipulere sluttresultatet av kampen. Den andre er ”*Spot fixing*” som innebærer at man søker å manipulere enkelthendelser under kampen, ved at man tipper på kampen live. Det kan være hvem som får det første gule kortet, første innkast osv. Den siste typen er ”*point-shaving*” hvor man manipulerer sluttresultatet, men ikke kamputfallet. Et eksempel vil være at et lag ikke skal vinne med mer enn tre mål.³²

Den norske definisjonen er begrenset til å omfatte kampfiksing som inneholder ”økonomisk vinning”. Det betyr at situasjoner hvor et lag taper en kamp med vilje, for å møte lettere motstand i et senere gruppespill i et mesterskap, ikke vil falle innenfor definisjon. Dette fordi denne type manipulering kun innebærer at man oppnår en sportslig fordel. Grunnen til at slike situasjoner ikke dekkes, kan være at man i den norske handlingsplanen har ønsket å fokusere på det økonomiske aspektet ved kampfiksing. Det er slike situasjoner man ønsker å straffe, og det er dette aspektet som utgjør det mest alvorlige når man ser på kampfiksing som forbrytelse.³³

På en annen side er kampfiksing hvor man oppnår en sportslig fordel, like skadelig for sportens omdømme, og i mot prinsippet om ”fair play”.

Ser man på hvilke parter som vil kunne rammes av kampfiksing, vil alle involverte parter som kan være med på å påvirke utfallet av en idrettskonkurranse, falle innenfor den norske definisjonen.

---

³¹ Lotteritilsynet (2013) s. 3.

³² Handlingsplan (2012) s. 4.

³³ Ibid.

3.3 Definisjon i internasjonal rett

Ved utarbeidelsen av Europarådets konvensjon om manipulering av idrettskonkurranser har man fått en internasjonal definisjon på hva kampfiksing er. Europarådet har lagt følgende definisjon til grunn i art 3 (4):

”Manipulation of sports competitions means an intentional arrangement act or omission aimed at an improper alteration of the result or the course of a sports competition in order to remove all or part of the unpredictable nature of the aforementioned sports competition with a view to obtaining an undue advantage for oneself or for others”.

Europarådet sin definisjon er videre enn den norske. Definisjonen dekker de tre viktigste typene av kampfiksing som er nevnt overfor. Samtidig omfatter den alle handlinger, unnlatelser og bevisste ordninger som tar sikte på å endre resultatet eller enkelthendelser i konkurransen, så lenge de er urettmessige. Av forarbeidene fremgår det at handlingene vil være urettmessige om de strider mot idrettens regler eller mot lovbestemmelsene i straffeloven.³⁴ Dette betyr at definisjonen vil omfatte alle andre typer av manipuleringer som kan skje i forbindelse med en idrettskonkurranse, da den ikke inneholder et krav om ”økonomisk vinning”.³⁵

Dette kan sees i sammenheng med at definisjonen stiller krav om at hensikten med kampfiksingen må være å oppnå en ”undue advantage” for seg selv eller andre. Vilkåret kan oversettes som en ”utilbørlig fordel” og er et vagt uttrykk, og det kan være vanskelig å avgjøre hva som vil falle innenfor ordlyden.

I konvensjonens forarbeider er det uttalt at vilkåret vil ramme alle former for fordeler som kan oppnås i forbindelse med kampfiksing. Det betyr at ikke bare fordeler hvor det foreligger økonomisk vinning vil falle innenfor vilkåret. Definisjonen vil også omfatte situasjoner hvor man oppnår sportslige fordeler.³⁶ Dette viser at konvensjonen rammer videre enn bare å omfatte kampfiksing som har sammenheng med straffbare forhold, da kampfiksing i strid med idrettens regler også vil være urettmessig.³⁷

---

³⁴ Explanatory report (2014) avsnitt 50.

³⁵ Ibid. avsnitt 51.

³⁶ Ibid. avsnitt 55.

³⁷ Ibid.

Personkretsen som faller innenfor konvensjonen er inntatt i en egen definisjon i art 3 (6), og omfatter alle personer som har tilknytning til idretten og som kan påvirke resultatet i konkurransen. Eksempler på dette kan være utøvere, utøvernes støttepersonell og offisielle representanter, jf. konvensjonsteksten.

3.4 Konklusjon

Både den norske og den internasjonale definisjonen omfatter de tre viktigste typene av kampfiksing, og det er disse typene som har et økonomisk motiv. De rammer også forsøk på kampfiksing som betyr at selv om resultatet eller enkelthendelsen man prøvde å påvirke mislyktes, vil man være innenfor definisjonen, jf. ”søker å påvirke” og ”aimed at”.³⁸

Definisjonen fra Europarådet dekker også sportslige fordeler, noe den norske ikke gjør, da den kun tar sikte på å regulere situasjoner som innebærer økonomisk vinning. Det var det strafferettslige synspunktet ”den nasjonale handlingsplanen” hadde for øyet da den ble utformet, og derfor har man valgt å ekskludere situasjoner uten økonomisk vinning.³⁹

Konvensjonen har også en utvidet personkrets i forhold til den norske. I den norske definisjonen nevnes kun de viktigste personene som vil kunne være involvert i forbindelse med kampfiksing. Ser man på de aktuelle straffeбудene vil disse favne videre når det gjelder hvilke personer som kan straffes, enn det som fremgår av definisjonen. Det er derfor ingenting som tilsier at den norske definisjonen er snevrere på dette punktet.

Alt dette sett i sammenheng tyder på at det ikke er store forskjeller mellom den norske definisjonen og definisjonen fra Europarådet.

---

³⁸ Explanatory report (2014) avsnitt 51.

³⁹ Handlingsplan (2012) s. 4.

4. Historikk

Kampfiksing er en forbrytelse som nok har foregått til alle tider. Det hevdes at Kampfiksing allerede fant sted i antikken i år 388 før Kristus. Bokseren ”Eupolos av Thessaly” bestakk tre av sine konkurrenter for at han skulle vinne gullmedalje i de olympiske leker i Hellas.⁴⁰

I USA i 1919 ble det spilt finale i ”*World series*” i baseball. Finalen gikk over 9 kamper. Åtte baseballspillere fra laget ”*Chicago White Sox*” ble anklaget for å tape flere av kampene i finalen mot ”*Cincinnati Reds*” med vilje. Baseballspillerne hadde involvert seg med to gamblere, og de mottok penger for å tape kampene. De åtte spillerne ble bannlyst fra å spille baseball igjen, men ble aldri dømt i retten på grunn av manglende bevis. Saken har blitt kalt ”*The Black Sox Scandal*” og blir regnet for å være den største skandalen som har funnet sted i baseballens historie.⁴¹

I Europa har det vært flere tilfeller hvor det har foregått Kampfiksing. En av de mest kjente sakene er en sak knyttet til fotball, og blir kalt ”*Bochum-saken*”.⁴² I slutten av 2008 etterforsket tysk politi i byen Bochum en internasjonal kriminell organisasjon som drev med prostitusjon og narkotika. I forbindelse med etterforskningen oppdaget politiet at den kriminelle organisasjonen også var involvert i ulovlig spill og manipulering av fotballkamper.⁴³ Ved hjelp av telefonavlytting fant politiet i Bochum ut at denne gruppen hadde manipulert over 320 fotballkamper i 10 forskjellige land. Det var over 351 mistenkte personer, 50 personer ble anholdt og siktet for Kampfiksing, hvorav ni personer ble dømt.⁴⁴

I løpet av ett år brukte den kriminelle organisasjonen 12 millioner euro på å bestikke de involverte personene, som resulterte i en samlet fortjeneste på rundt 7,5 millioner euro.⁴⁵ ”*Bochum-saken*” viser hvor omfattende og alvorlig Kampfiksing kan være, og hvor stort økonomisk preg denne type forbrytelse kan ha.

Ser man på Kampfiksing fra et norsk perspektiv, hadde vi frem til mars 2015 aldri hatt en sak om Kampfiksing oppe for norske domstoler. At det ikke har foregått Kampfiksing i Norge

---

⁴⁰ KEA (2012) s. 10.

⁴¹ Edvald mfl. (2014) s. 234.

⁴² Ibid. s. 270-271.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

tidligere er det ingen holdepunkter for, men det har aldri vært rettet så stor oppmerksomhet mot kampfiksing før vi nå nylig fikk vår første kampfiksingssak oppe for retten.⁴⁶

---

⁴⁶ TOSLO-2014-162223.

5. Komparativ fremstilling

5.1 Kampfiksing i de nordiske landene

5.1.1 Innledning

I en rapport utgitt av Kern European Affairs (KEA) på vegne av EU-kommisjonen, har det blitt gjort rede for reguleringen av kampfiksing i de 27 EU-medlemslandene.⁴⁷ Rapporten viser at kampfiksing er ulikt regulert i de forskjellige landene. For at man skal se om Norge har regulert kampfiksing på en lik måte som de øvrige EU-landene vil det være hensiktsmessig å se på hvordan de nordiske landene har regulert kampfiksing.

Sverige, Danmark og Finland har en rettskultur som minner om vår egen. Oppgaven vil derfor bruke disse landene i et komparativt perspektiv. Resultatene vil også være til hjelp i den senere drøftelsen av om Norge burde endre lovreguleringen av kampfiksing (kapittel 7).

5.1.2 Sverige

I svensk rett har man i likhet med norsk rett ikke en egen bestemmelse som regulerer kampfiksing. Kampfiksing straffes som bedrageri og korrupsjon. I den svenske straffeloven (Brottsbalken 1962:700, heretter kalt BrB) kap.10 § 5a første setning og § 5b finner man korrupsjonsbestemmelsen. Utformingen av bestemmelsen er lik vår egen, og skiller mellom aktiv og passiv korrupsjon i offentlig og privat sektor.⁴⁸

Den passive korrupsjonsbestemmelsen rammer ansatte eller oppdragstakere som tar i mot en utilbørlig fordel ved utøvelsen av sitt arbeid. Den aktive korrupsjonsbestemmelsen rammer den som gir eller tilbyr en utilbørlig fordel til en som er ansatt eller oppdragstaker, jf. lovteksten. Det avgjørende er derfor at idrettsutøveren må være ansatt eller ha et oppdrag i klubben for å kunne straffes for korrupsjon. Når det gjelder initiativtakeren som tilbyr eller gir en utilbørlig fordel, trenger ikke vedkommende å ha noen tilknytning til idrettsklubben.⁴⁹

1.juli 2012 kom det en endring i den svenske straffelovgivningen, da de utvidet korrupsjonsbestemmelsen til å omfatte flere personer.⁵⁰ Endringen er innført i BrB § 5a andre setning, og lyder som følger:

---

⁴⁷ KEA (2012).

⁴⁸ Cars (2012) s. 22.

⁴⁹ Cars (2012) s. 44.

⁵⁰ Ibid. s. 22.

”Det samma gäller den som är deltagare eller funktionär i en tävling som är föremål för allmänt anordnad vadhållning och det är fråga om en otillbörlig förmån för hans eller hennes fullgörande av uppgifter vid tävlingen”

Utvidelsen har ført til at alle idrettsutøvere kan straffes for kampfiksing, selv om man ikke er ansatt eller har et oppdrag i klubben. Dette fordi lovteksten nå rammer deltakere og funksjonærer, jf. ordlyden. Det følger av de svenske forarbeidene at vilkåret vil omfatte deltakere, dommere og andre som vil kunne ha innflytelse på konkurransen.⁵¹ Samtidig vil den nye utvidelsen ramme alle idrettsarrangement hvor personer konkurrerer mot hverandre.⁵² Det må kunne bevises at det har skjedd en bestikkelse, og at dette objektivt sett medfører en risiko for at konkurransen påvirkes på en urettmessig måte. I tillegg til disse vilkårene må også de øvrige vilkårene som fremgår av første del av bestemmelsen være oppfylt.⁵³

Den svenske bestemmelsen har et begrenset virkeområde, da den kun kommer til anvendelse dersom det er tale om tipping innenfor et kommersielt tippeselskap. Tippeselskapet må ha tillatelse fra myndighetene til å tilby spill, de må ha en bestemt varighet og må være åpent for publikum.⁵⁴

Kampfiksing reguleres også av den svenske bedrageribestemmelsen i BrB kap.9 § 1, og er lik den norske.

5.1.3 Danmark

I Danmark straffes kampfiksing ved bruk av bedrageribestemmelsen i straffeloven (LBKG nr. 873) § 279. I Danmark anses ikke kampfiksing som korrupsjon da lovteksten kun omfatter bestikkelse i offentlig stilling og verv, og idrett vil derfor ikke falle innenfor vilkåret.⁵⁵

Straffebudet om bedrageri har samme ordlyd og vilkår som den norske bestemmelsen. Den inneholder et vilkår om at gjerningspersonen må skaffe seg eller andre en ”uberettiget vinning”. I dette ligger det et krav om økonomisk vinning, noe som alltid vil være oppfylt dersom man tipper på utfallet av en kamp.⁵⁶ Det som er problematisk er at bestemmelsen ikke

---

⁵¹ Prop. 2011/12:79 s. 45.

⁵² Cars (2012) s. 37.

⁵³ Ibid. s. 27.

⁵⁴ SOU 2010:38 s. 237.

⁵⁵ Kulturministeriet (2014) s. 26-28.

⁵⁶ Ibid. s. 27.

vil komme til anvendelse i situasjoner hvor gjerningsmannen eller andre ikke har mulighet til å oppnå økonomisk vinning ved å endre utfallet av konkurransen.⁵⁷

Om idrettsutøverne taper en kamp med vilje for å møte lettere motstand i neste runde av et mesterskap, vil det ikke foreligge økonomisk vinning, kun en sportslig fordel. Det følger av rapporten fra kulturministeriet ”*arbejdsgruppe om regulering av matchfixing*” at denne situasjonen vil falle utenfor vilkåret ”uberettiget vinning”,⁵⁸ noe som også er tilfellet i den norske definisjonen av kampfiksing (se pkt.3.2). Det betyr at dersom man har en konkurranse hvor man oppnår en sportslig fordel, vil bedrageribestemmelsen ikke komme til anvendelse i Danmark.⁵⁹

I og med at slike situasjoner ikke dekkes av bedrageribestemmelsen, endret Danmark sin lovgivning, 1. juli 2015. Hensikten med lovendringen er at Danmark ønsker å forsterke innsatsen mot kampfiksing. Den nye loven heter ”*Lov om fremme af dopingfri idræt og ligningsloven – bekæmpelse af manipulation af idrætskonkurrencer*”.

Paragraf 10 b første og andre ledd, regulerer aktiv og passiv bestikkelse innenfor idrettens verden. Bestemmelsen lyder som følgende:

”Den, som forsætligt, uberettiget yder, lover eller tilbyder nogen, der deltager i eller varetager hverv i forbindelse med en idrætskonkurrence på højere niveau her i landet eller i udlandet, gave eller anden fordel for at formå den pågældende til at gøre eller undlade noget, som kan få indflydelse på idrætskonkurrencen, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år, medmindre det er omfattet af straffelovens § 279.

På samme måde straffes den, der som deltager i eller i varetagelsen af et hverv i forbindelse med en sådan idrætskonkurrence forsætligt uberettiget modtager, fordrer eller lader sig tilsige gave eller anden fordel for at gøre eller undlade noget, som kan få indflydelse på idrætskonkurrencen, med mindre det er omfattet af straffelovens § 279”.

Den nye bestemmelsen er ment å supplere bedrageribestemmelsen, og skal ramme situasjoner som faller utenfor straffebudet om bedrageri. Dette vil typisk være situasjoner hvor vilkåret

---

⁵⁷ Kulturministeriet (2014) s. 26-28.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

”uberettiget vinning” ikke foreligger, da den nye bestemmelsen ikke har et slikt vilkår.⁶⁰

Endringen rammer både den som tilbyr en fordel (aktiv bestikkelse) og den som mottar en fordel (passiv bestikkelse) jf. lovteksten.

Det følger av forarbeidene at alle utøvere som enten individuelt eller som del av et lag deltar i en konkurranse hvor det oppnås et resultat vil falle innenfor straffebudet.⁶¹ Lovbestemmelsen omfatter også ”hverv”. I dette ligger det at trenere, ledere, dommere og andre personer som har tilknytning til klubben vil omfattes.⁶²

Lovteksten gjelder en fordel som kan få ”Indflydelse på idrætskonkurrencen”. I følge forarbeidene vil dette omfatte enhver påvirkning i konkurransen. Det betyr at de tre typene av kampfiksing som vi så i den norske definisjon vil falle innenfor lovens ordlyd⁶³ (se kapittel 3.2).

Det nye straffebudet er begrenset til å gjelde idrettskonkurranser på ”høyere niveau”. Det følger av forarbeidene at virkeområdet for straffebudet rammer vidt. Innenfor fotball vil superligaen som er Danmarks øverste fotballserie, samt 1.,2.,3. og 4. divisjon omfattes.⁶⁴

5.1.4 Finland

Finland har i likhet med Norge ingen særbestemmelse som regulerer kampfiksing. De regulerer kampfiksing med generelle straffebud, i likhet med de andre nordiske landene. De aktuelle bestemmelsene er som nevnt korrupsjon og bedrageri.⁶⁵

Det finske straffebudet om bedrageri (39/1889) finner man i kapittel 36 § 1. Den finske bedrageribestemmelsen er lik den Norske, og inneholder de samme vilkårene.

Korrupsjonsbestemmelsen finner man i kapittel 30 §§ 7 og 8.⁶⁶ Den rammer både aktiv og passiv korrupsjon. Den finske korrupsjonsbestemmelsen regulerer korrupsjon som finner sted innenfor næringsvirksomhet. Det betyr at de involverte klubbene må ansees som bedrifter for

---

⁶⁰ Bemærkninger (2015) s. 6.

⁶¹ Ibid. s. 14.

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid. s. 13.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Lotteriinspektionen (2013) del 7.

⁶⁶ Ibid.

at bestemmelsen skal komme til anvendelse.⁶⁷ Korrupsjonsbestemmelsen i Finland vil derfor i motsetning til Danmark, ramme korrupsjon i privat sektor.

I 2008 ble en trener og en bakmann dømt for å ha manipulert en kamp. Treneren hadde bidratt til å manipulere kampen, mens bakmannen hadde tippet på kampen. Klubben som var involvert ble ansett for å være en bedrift av domstolen, noe som var avgjørende for at man kunne straffe de involverte personene for korrupsjon.⁶⁸

Ved dette ser man at det problematiske med den finske reguleringen av kampfiksing er at idrettsklubber i lavere divisjoner som ikke ansees som bedrifter, ikke dekkes av straffelovgivningen.⁶⁹ Det kan derfor tyde på at kampfiksing i lavere divisjoner ikke er straffbart i Finland.

5.1.5 Oppsummering

Etter å ha sett på hvordan de nordiske landene har regulert kampfiksing, ser man at de tre landene har ganske lik fremgangsmåte når det gjelder reguleringen av kampfiksing. Alle de tre landene ser på kampfiksing som et forhold som rammes av de generelle straffebestemmelsene, men vilkårene og anvendelsesområdet er noe forskjellig

Sverige har utvidet sin korrupsjonsbestemmelse ved at en videre personkrets vil falle innenfor ordlyden i bestemmelsen, da man ikke må være ansatt eller oppdragstaker for å kunne straffes. Danmark har fått en egen bestemmelse som regulerer kampfiksing, noe som betyr at det er straffbart å begå kampfiksing uansett om det foreligger økonomisk vinning eller sportslig fordel. Finland har fått en presedens som sier at fotballklubber vil kunne regnes som bedrifter, og derfor falle innenfor korrupsjonsbestemmelsen.

Ser man landene i sammenheng, er det Finland som har regulert kampfiksing på en minst vidtrekkende måte, da man ikke har regulert kampfiksing som finner sted i lavere divisjoner. Dette har Sverige regulert, etter å ha utvidet korrupsjonsbestemmelsen. I Danmark har man regulert de aller fleste situasjoner som kan oppstå i forbindelse med kampfiksing, enten ved bruk av bedrageribestemmelsen eller den nye endringsbestemmelsen.

---

⁶⁷ KEA (2012) s. 25.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Valo (2013) s. 15.

5.2 Europarådet konvensjon om manipulering av idrettskonkurranser

5.2.1 Innledning

Kampfiksing foregår som nevnt på tvers av landegrenser og med mange involverte aktører, ”Bochum-saken” er et godt eksempel på dette (se kapittel 4). På grunn av det internasjonale omfanget kampfiksing har, er det viktig å få etablert et internasjonalt samarbeid på tvers av landegrensene for at man på best mulig måte skal kunne bekjempe kampfiksing, og for at statene skal ha de samme reglene. Dette er bakgrunnen for at Europarådet har laget en konvensjon om manipulering av idrettskonkurranser, jf. konvensjonens fortale.

Konvensjonen er som nevnt signert av 21 medlemsland, men det er kun Norge og Portugal som har ratifisert den. Norge ratifiserte konvensjonen 9. desember 2014, mens Portugal ratifiserte den 29. september 2015.⁷⁰ I og med at kampfiksing har et stort internasjonalt omfang, og organiserte kriminelle nettverk er involvert, kan også land utenfor Europa signere konvensjonen. Grunnen til det er at samarbeid mellom forskjellige kontinenter er avgjørende for å effektivisere bekjempelsen av kampfiksing, da store deler av tippingen skjer hos asiatiske tippeselskaper.⁷¹

Konvensjonen har ikke trådt i kraft, men trer i kraft når fem land har ratifisert den og tre av disse må være medlemmer av Europarådet.⁷² Det betyr at Norge fortsatt ikke er juridisk bundet av konvensjonen. Etter at konvensjonen har trådt i kraft må Norge sørge for at norsk lovgivning tilfredsstiller kravene i konvensjonen.⁷³ Konvensjonen vil ikke få direkte virkning i norsk rett, men vil bli brukt som tolkningsfaktor.⁷⁴

5.2.2 Formål

Konvensjonens formål og hovedmålsettinger er å bekjempe kampfiksing, jf. art 1. Dette skal gjøres for å beskytte idrettens integritet og etikk, jf. art 1.(1). Det følger av Europarådets ”Explanatory report” at konvensjonen ønsker å bekjempe kampfiksing uansett om kampfiksing er knyttet til ulovlig spill eller kriminelle handlinger.⁷⁵ Dette gjenspeiles i

---

⁷⁰ Council of Europe: Chart of signatures and ratifications.

⁷¹ Explanatory memorandum (2015) avsnitt 1.

⁷² Council of Europe: Chart of signatures and ratifications.

⁷³ Ruud mfl. (2011) s. 83-84.

⁷⁴ Arnesen mfl. (2009) s. 50-55.

⁷⁵ Explanatory report (2014) avsnitt 35.

definisjonen ved at den rammer både manipulering av idrettskonkurranser med og uten økonomisk vinning, jf. kapittel 3.3.

Konvensjonens målsetting er å forebygge, avdekke og straffe kampfiksing, både nasjonalt og internasjonalt. Dette skal oppnås ved utveksling av informasjon mellom de aktuelle partene, som vil være sportsorganisasjoner, spilloperatører, myndigheter og internasjonale organisasjoner. Det viktigste målet med konvensjonen er å sørge for et bedre samarbeid mellom partene, på grunn av det internasjonale preget kampfiksing har.⁷⁶

Ettersom konvensjonen tar sikte på å bedre samarbeidet mellom medlemslandene, inneholder den flere artikler om utveksling av informasjon, opplæring samt rettshåndhevelse. Da oppgaven fokuserer på hvordan kampfiksing er regulert nasjonalt og internasjonalt, vil det i det følgende bli gjort rede for hvilke krav konvensjonen stiller til lovgivningen. Kravene kan også ha betydning i vurderingen av om Norge burde endre reguleringen av kampfiksing i kapittel 7.

Spørsmålet er hvilke krav konvensjonen stiller til et lands lovgivning angående den strafferettslige reguleringen av kampfiksing.

5.2.3 Krav til lovgivningen

Kravene konvensjonen stiller når det gjelder reguleringen av kampfiksing følger av kapittel IV art. 15,16,17 og 18. Art 16 omhandler hvitvasking og faller som nevnt utenfor oppgavens tema.

Art. 15 (1) omhandler den nasjonale reguleringen av kampfiksing. Det fremgår av bestemmelsen at partene i konvensjonen må sørge for at kampfiksing er regulert i den nasjonale lovgivningen slik at det kan bli straffet med strafferettslige sanksjoner.

Konvensjonen stiller derfor ingen krav til partene om at de må regulere kampfiksing på en bestemt måte. Ordlyden trekker i retning av at det er opp til partene å velge om de vil ha en særbestemmelse som regulerer kampfiksing eller om de vil ta det under korrupsjon, bedrageri eller tvang.⁷⁷ Konvensjonen gir derfor partene en skjønnsmargin, ved at det er opp til hver enkelt stat hvordan de ønsker å regulere kampfiksing i nasjonal lovgivning. Bruker man

---

⁷⁶ Explanatory report (2014) avsnitt 37 ff.

⁷⁷ Ibid. avsnitt 130.

bestemmelser som korrupsjon, bedrageri eller tvang, er det ingen krav om at situasjonene som kan oppstå i forbindelse med kampfiksing må falle innenfor alle tre bestemmelsene, så lenge man har regulert dette ved hjelp av en av bestemmelsene.⁷⁸

For at man skal kunne straffes for kampfiksing i henhold til konvensjonen må den manipulerede situasjonen falle innenfor definisjon i art.3.4 (se kapittel 3.3). Skyldkravet er forsett, som betyr at den som utfører handlingen må gjøre dette bevisst. Dette er nødvendig for at man skal kunne straffes, noe som også er et krav i de norske bestemmelsene.⁷⁹

Art.17 (1) omhandler medvirkning. Konvensjonen stiller krav til partene om at medvirkning til kampfiksing også må reguleres. Det vil som nevnt være flere personer som bidrar til å manipulere kamper, derfor er det viktig at medvirkning også dekkes av den nasjonale lovgivningen.⁸⁰ Det betyr at statene må sørge for at personer som bidrar til handlinger som faller innenfor art 15, også må kunne straffes med strafferettslige reaksjoner.⁸¹ Det er også her et krav om forsett for at man skal kunne straffes.⁸²

Art.18 (1) regulerer foretaksstraff, og konvensjonen stiller krav til partene om å vedta de lover som er nødvendige for å straffe juridiske personer som er involvert i kampfiksing. Det følger av forarbeidene til konvensjonen at man skal se hen til den nasjonale lovgivningen når det gjelder hvem som faller innenfor begrepet ”juridiske personer”.⁸³ Partene har derfor en skjønnsmargin for hvilke foretak som vil falle innenfor bestemmelsen.

For at man skal kunne straffes med foretaksstraff må to vilkår være oppfylt. Det første vilkåret er at handlingen som har funnet sted, må falle innenfor art 15 eller 17. Det andre vilkåret er at handlingen må ha blitt begått til fordel for foretaket eller på vegne av foretaket. Enten ved en fysisk person som har handlet alene, ved en person som er medlem av et organ innenfor foretaket, eller av en person som har en ledende stilling i foretaket.⁸⁴ Det følger av lovteksten at en person vil ha en ledende stilling i foretaket dersom vedkommende har ”fullmakt til å representere foretaket”, ”har myndighet til å treffe beslutninger” eller ved å ”utøve kontroll” jf. art.18 (1) bokstav a, b og c. Er vilkårene oppfylt, vil foretaket kunne

---

⁷⁸ Explanatory report (2014) avsnitt 130.

⁷⁹ Ibid. avsnitt 131.

⁸⁰ Ibid. avsnitt 143

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid. avsnitt 143 ff.

⁸³ Ibid. avsnitt 148.

⁸⁴ Ibid. avsnitt 149.

straffes enten ved administrative, sivilrettslig eller strafferettslige sanksjoner, alt etter hva som følger av den nasjonale lovgivningen.⁸⁵

---

⁸⁵ Explanatory report (2014) avsnitt 150.

6. Straffebudene som regulerer kampfiksing i Norge

6.1 Innledning

Som nevnt fremgår det av ”den nasjonale handlingsplanen” at kampfiksing vil kunne straffes som bedrageri (Strl. §371) og korrupsjon (Strl. § 387).

Ettersom kampfiksing ikke er direkte regulert i vår straffelovgivning, er man nødt til å se på om vilkårene i bedrageri- og korrupsjonsbestemmelsen er vide nok til å dekke situasjoner som kan oppstå i forbindelse med kampfiksing. Oppgaven vil derfor gå inn på hvert enkelt vilkår i de to bestemmelsene, for deretter å se på om vilkåret er oppfylt i en kampfiksingssituasjon.

Situasjonen det vil bli tatt utgangspunkt i vil være som følger: En bakmann tar kontakt med flere fotballspillere og tilbyr dem penger for å tape en norsk fotballkamp med vilje.

Bakmannen er bosatt i Norge og setter penger på det planlagte resultatet. Eksempelet vil bli endret der det måtte være nødvendig.

Norge har - som nevnt, kun hatt én sak om kampfiksing oppe for norske domstoler.⁸⁶

Dommen fra Oslo tingrett vil bli brukt for å belyse hvilke situasjoner som kan oppstå i forbindelse med kampfiksing. Ellers vil vilkårene bli drøftet med teoretiske eksempler.

6.2 Bedrageri

6.2.1 Innledning

Bedrageri er en vinningsforbrytelse, og kan sees i sammenheng med straffebudene om tyveri og underslag, hvor formålet med forbrytelsen er å skaffe seg en ”uberettiget vinning”. Det som skiller bedrageri fra tyveri og underslag, er at det er den fornærmede selv som utfører handlingen, fordi vedkommende har blitt narret til det av gjerningsmannen.⁸⁷

Bedrageribestemmelsen finner man i Straffeloven 2005 § 371. Det har ikke skjedd noen store endringer i bestemmelsen ved vedtakelsen av den nye loven. Forskjellene er at det nå må foreligge vinningsforsett istedenfor vinningshensikt og det er ikke lenger avgjørende for

---

⁸⁶ TOSLO-2014-162223.

⁸⁷ Matningsdal mfl. (1995) s. 713.

straffansvar hvem tapet eller faren for tap rammer.⁸⁸ Innholdet i de andre vilkårene er det samme som tidligere.⁸⁹

Den aktuelle bestemmelsen er Strl. § 371 første ledd bokstav a og lyder som følgende:

”Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning

a) Fremkaller, styrker eller utnytter en villfarelse og derved rettsstridig forleder noen til å gjøre eller unnlate noe som volder tap eller fare for tap for noen”.

For at man skal kunne straffes for bedrageri må handlingen oppfylle både de objektive og de subjektive straffbarhetsvilkårene i bestemmelsen.⁹⁰

6.2.2 Skyldkravet og vinningsforsett

Det subjektive straffbarhetsvilkåret i bedrageribestemmelsen er forsett, jf. § 370 (1). Det betyr at den som utfører handlingen i det minste holder det for overveiende sannsynlig at han oppfyller de objektive vilkårene i gjerningsbeskrivelsen og at han ved handlingen har forsett om vinning.⁹¹

Gjerningspersonens forsett trenger ikke å omfatte vilkåret ”rettsstridig”.⁹² Det betyr at dersom man ikke er klar over at det er ulovlig å tippe på en kamp man vet er fikset, vil ikke dette utelukke straffansvar. Det vil være rettsuvitenskap, jf. Strl. § 26 og vil som regel ikke føre til frifinnelse, da det er vanskelig å se at denne type villfarelse er unnskyldelig.

Bedrageribestemmelsen har også et krav om ”uberettiget vinning”. Det fremgår av den nye bestemmelsen at gjerningspersonen må ha ”hatt forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning”, i motsetning til ”hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning” jf. Straffeloven 1902 § 270.⁹³ Gjerningspersonens forsett må derfor omfatte at man oppnår en ”uberettiget vinning”. Det betyr at dersom man tror man har krav på tingen, vil man oppfylle

---

⁸⁸ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 326-327.

⁸⁹ Matningsdal (2010) s. 389.

⁹⁰ Mæland (2012) s. 191.

⁹¹ Matningsdal (2010) s. 407.

⁹² Ibid. s. 408.

⁹³ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 326-327.

vilkåret om vinningsforsett, noe man ikke ville ha gjort i den tidligere formuleringen om vinningshensikt.⁹⁴

Det første spørsmålet er hva som ligger i ”vinning”. En naturlig språklig forståelse trekker i retning av at man må oppnå en berikelse. I teorien er det nevnt at vinningen som regel vil være økonomisk i bedrageritilfeller,⁹⁵ da dette kan sees i sammenheng med vilkåret om ”tap eller fare for tap” jf. nedenfor.

Ved kampfiksing vil bakmannen få utbetalt penger dersom han vinner på kupongen, noe som helt klart vil utgjøre en ”vinning”. Vilkåret vil derfor være oppfylt i dette tilfellet. Dersom man snur på eksempelet i innledningen og ser på situasjonen hvor fotballspillerne kun oppnår en sportslig fordel, kan det stilles spørsmål til om dette utgjør en ”vinning”?

Ser man tilbake på det som ble sagt om Danmark sin regulering av kampfiksing (kapittel 5.1.3), så man at sportslige fordeler falt utenfor vilkåret om ”uberettiget vinning”. Imidlertid vil det falle innenfor definisjonen til Europarådet (se kapittel 3.3).

Den norske bedrageribestemmelsen må sammenlignes med den danske, da det også i norsk rett som regel må være tale om økonomisk vinning for å oppfylle vilkåret. Når et lag taper en kamp med vilje, for å møte lettere motstand vil det ikke foreligge økonomisk vinning. Det foreligger kun sportslig fordel, da man vil kunne få en lettere vei i mesterskapet. I utgangspunktet vil dette medføre at man får en økonomisk vinning i ettertid, men selve manipuleringen vil ikke medføre en direkte økonomisk vinning. Det betyr at det ikke vil være ulovlig å tape en kamp med vilje for å oppnå en sportslig fordel i den norske bestemmelsen, noe som også er i samsvar med den norske definisjonen av kampfiksing (kapittel 3.2). Slike situasjoner må derfor straffes ved hjelp av idrettens egne regler.⁹⁶

Videre må vinningen være ”uberettiget”. Ordlyden trekker i retning av at det må være tale om en ytelse man ikke har krav på. Ved kampfiksing vil man få utbetalt en gevinst dersom man vinner på tippekupongen. Utbetalingen vil i utgangspunktet være lovlig, fordi man har tippet riktig på kampene. Dersom man vinner penger på en tippekupong, fordi man selv har vært med på å påvirke kampens utfall, kan ikke dette sies å være en berettiget vinning. Dette er

---

⁹⁴ Matningsdal (2015) s. 176-177.

⁹⁵ Andenæs (2008) s. 394-395.

⁹⁶ Se NFFLOV-2014-03-09-1 § 11-3. Tilgjengelig via lovdata.

penger man har skaffet seg ved hjelp av en ulovlig handling, og det er denne vinklingen som må være avgjørende når man ser på vilkåret ”uberettiget vinning” fra et kampfiksingsperspektiv. Vilkåret vil derfor være oppfylt.

6.2.3 Fremkalle, styrke eller utnytte en villfarelse

Det første vilkåret i den objektive gjerningsbeskrivelsen er at gjerningspersonen må ”fremkalle, styrke eller utnytte en villfarelse”. Det aktuelle vilkåret i forbindelse med kampfiksing er ”utnytte”. Ordlyden trekker i retning av at gjerningspersonen drar nytte av fornærmedes villfarelse. Utnyttelsesvilkåret vil komme til anvendelse dersom gjerningspersonen forholder seg taus, og ikke opplyser om forhold som vil være viktig for den andre part å vite om.⁹⁷

Ser man dette i sammenheng med kampfiksing vil vilkåret ”utnytte” alltid være oppfylt. Når en bakmann leverer inn en tippkupong vil vedkommende utnytte spillselskapets villfarelse, da han forholder seg taus og ikke opplyser om at kampen er fikset.

Videre må det som nevnt oppstå en ”villfarelse”. Det spiller ingen rolle hva villfarelsen går ut på, så lenge villfarelsen medfører at de andre vilkårene i bestemmelsen er oppfylt.⁹⁸ En naturlig språklig forståelse av ”villfarelse” tilsier at det må foreligge en uriktig oppfattelse av faktum. Det avgjørende for om det foreligger en villfarelse er at den andre part blir ført bak lyset, enten ved at man har en uriktig oppfatning av rettsregler, uriktige opplysninger eller at man er uvitende om en situasjon.⁹⁹

Ved kampfiksing vil det være spillselskapet som er i villfarelse, da det er de som er den fornærmede part. Et spillselskap vil alltid være i villfarelse med tanke på utfallet av en kamp, men dette kan ikke være avgjørende for å oppfylle lovens vilkår. Alle mennesker vil være i en slik villfarelse, da det er ingen som vet hvordan en kamp vil ende. Når en kamp er fikset og bakmennene tipper på den fiksede kampen vil spillelskapet bli ført bak lyset, da de ikke er klar over at kampen er fikset. Denne vinklingen vil være det avgjørende for å si at det oppstår en villfarelse hos spillselskapet. Vilkåret vil dermed være oppfylt i lovens forstand.

---

⁹⁷ Matningsdal (2010) s. 390.

⁹⁸ Andenæs (2008) s. 382.

⁹⁹ Ibid.

6.2.4 Forledelse

Det følger også av lovteksten at den annen part må ”forledes til å gjøre eller unnlate noe”. I ”forleder” ligger det et krav om at det må foreligge årsakssammenheng mellom villfarelsen og handlingen eller unnlåtelsen.¹⁰⁰ Det betyr at vilkåret ikke vil være oppfylt dersom avtalen hadde blitt gjennomført på samme måte, uten villfarelsen.¹⁰¹

I relasjon til kampfiksing vil vilkåret alltid vært oppfylt. Hadde spillselskapet vært klar over at kampen var fikset, ville man aldri fått lov til å tippe på kampen. Når spillselskapet er i villfarelse om dette, vil de registrere tippekupongen i systemet, noe som vil føre til at spillselskapet taper penger når gevinsten utbetales. Dette trekker klart i retning av at årsakssammenhengen er oppfylt i kampfiksingstilfeller.

Forledelsen må også få den annen part til å ”gjøre eller unnlate noe”. Ordlyden trekker i retning av at vilkåret vil omfatte både aktive handlinger og passivitet.¹⁰² Sett ut i fra et kampfiksingsperspektiv vil spillselskapet registrere tippekupongen, og det vil være en aktiv handling fra spillselskapets side. Selv om slike registrerer foreligger ved hjelp av dataprogrammer er det ikke tvilsomt at vilkåret vil være oppfylt, da det er selve registreringen som utgjør handlingen.

Videre må forledelsen være ”rettsstridig”. En naturlig språklig forståelse av rettsstridig trekker i retning av at forledelsen må være urettmessig eller ulovlig. Dette kan sees i sammenheng med prinsippet om redelighet og god tro i avtaleretten, men det må være et grovere tilfelle enn det som faller innenfor avtaleretten.¹⁰³ Straffelovkommisjonen uttalte at man skulle se på ”*hvad der efter den gjældende retsopfatning er utilstedeligt i handel og vandel*”.¹⁰⁴ Det betyr at man må se på hva som er akseptabelt i den gjeldende rettsopfatningen i samfunnet.¹⁰⁵

Når man tipper på en kamp man vet er fikset, for å vinne penger, er dette helt klart i strid med den gjeldende rettsopfatningen i samfunnet. Det er klart at idretten ikke godkjenner

---

¹⁰⁰ Matningsdal (2010) s. 392.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Andenæs (2008) s. 386.

¹⁰⁴ SKM. 1888 s. 63 andre spalte.

¹⁰⁵ Andenæs (2008) s. 386.

kampfiksing og det er i mot idrettens regelverk.¹⁰⁶ Kampfiksing vil derfor alltid utgjøre en rettsstridig forledelse, og vilkåret vil være oppfylt.

6.2.5 Tap eller fare for tap

Parten som er i villfarelse må gjøre noe som volder ”tap eller fare for tap for noen”. En naturlig språklig forståelse av tap trekker i retning av at det må være tale om et økonomisk tap. Før loven ble endret i 1951 hadde bedrageribestemmelsen ordlyden ”formuestab.” Her lå det et krav om at det måtte være et økonomisk tap, slik at tap som kun hadde affeksjonsverdi ville falle utenfor.¹⁰⁷ Det følger av forarbeidene at det ikke var meningen å endre innholdet i dette, selv om ordlyden ble forandret.¹⁰⁸ Det betyr at tapet fortsatt må være økonomisk for å falle innenfor bestemmelsen.

Når det gjelder tipping på kamper, vil spillselskapene alltid risikere å tape penger dersom kupongen skulle medføre gevinst. Sett i sammenheng med det som ble sagt overfor angående villfarelse, vil ikke dette være avgjørende for å oppfylle lovens vilkår. Det avgjørende vil være at spillselskapet blir påført et økonomisk tap da de ikke er klar over at kampen er fikset, og må derfor utbetale penger når kupongen ender med gevinst, noe som helt klart oppfyller lovens vilkår.

Loven rammer også ”fare for tap.” Spørsmålet er hvordan dette forholder seg i forhold til kampfiksing. Ordlyden trekker i retning av at så lenge det foreligger en mulighet for at et tap kan oppstå, vil man være innenfor lovens vilkår.

Dersom den manipulererte kampen får et annet utfall enn det som var planlagt, vil ikke spillselskapet lide noe tap, da kupongen ikke ender med gevinst. Dette kan skje i en rekke tilfeller. Et eksempel kan være at bakmannen har avtalt med en fotballspiller om at han skal pådra seg et gult kort, og bakmannen tipper på dette. Dersom fotballspilleren ikke klarer å pådra seg det gule kortet vil ikke tippekupongen medføre gevinst, og spillselskapet vil dermed ikke lide noe tap.

Et annet eksempel er hvis et lag har avtalt at de skal tape en kamp med vilje, men ikke klarer dette. Da vil det heller ikke foreligge et økonomisk tap hos spillselskapet, men man vil fortsatt

---

¹⁰⁶ Se NFFLOV-2014-03-09-1 § 11-3. Tilgjengelig via lovdata.

¹⁰⁷ Andenæs (2008) s. 389.

¹⁰⁸ Ot.prp. nr. 75 (1948) s. 8.

være innenfor straffebudet, da det hele tiden har vært en fare for at tap vil oppstå, og det er dette som vil være avgjørende for straffansvar, jf. ordlyden.

I Rt. 1983 s. 802 har Høyesterett lagt til grunn at ved ” *vurderingen av om tap eller fare for tap foreligger, må man ta hensyn til forholdene på det tidspunkt da fornærmede disponerer ut fra den forledelse tiltalte har begått* ”.¹⁰⁹ Ser man dette i sammenheng med kampfiksing vil det avgjørende være at det foreligger en fare for tap allerede da tippekupongen blir registrert, fordi kampen er fikset. Det vil derfor ikke ha noen betydning om kupongen medfører gevinst eller ikke i ettertid, da faren for tap allerede foreligger ved avtaleinngåelsen.¹¹⁰

Det neste spørsmålet er hvem tapet må ramme. Strl. § 370 er endret ved at tapet eller faren for tap må gjelde overfor ”noen” istedenfor den tidligere bestemmelsen som krevde at tapet måtte ramme ”den han handler for”.¹¹¹

En naturlig språklig forståelse av ”noen” trekker i retning av at det ikke er avgjørende hvem som lider et tap, så lenge det foreligger et økonomisk tap. Bestemmelsen har nå blitt videre, og vil omfatte flere tilfeller enn den tidligere formuleringen.¹¹² I kampfiksingssaker vil det derfor ikke lenger ha noen betydning hvem som har lidt et tap, så lenge det foreligger et økonomisk tap, enten hos spillselskapet, sponsorer eller andre, og vilkåret vil da være oppfylt.

Etter å ha sett på vilkårene i bedrageribestemmelsen, ser man at ut i fra den nevnte situasjonen i innledningen at vilkårene vil være oppfylt når det er tale om kampfiksing.

Dersom vi snur på eksemplet og ser på kampfiksing ut i fra et annet perspektiv vil ikke vilkårene passe like godt inn. Om man har en nedrykkskamp i en av de øverste divisjonene i Norge, og det ene laget inngår en avtale med det andre laget om at de skal tape kampen med vilje, vil man få problemer når man anvender vilkårene. Dette fordi man er utenfor det typiske anvendelsesområdet for bedrageri.

Offeret vil i denne sammenhengen være fotballklubben som rykker ned, og villfarelsen vil være at de hele tiden tror at spillerne yter sitt beste for å vinne kampen. Tapsvilkåret vil også være oppfylt, da man vil tape penger dersom klubben rykker ned til en lavere divisjon. Det

---

¹⁰⁹ Se Rt. 1983 s. 802. Min kursivering.

¹¹⁰ Andenæs (2008) s. 390.

¹¹¹ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 326-327.

¹¹² Matningsdal (2010) s. 400.

problematiske vil være å oppfylle vilkårene ”forleder noen til å gjøre eller unnlate noe”. Offeret har i denne sammenhengen ikke blitt forledet til en handling, da det er spillerne som har manipulert kampen. Det vil derfor ikke foreligge noen årsakssammenheng mellom villfarelsen og handlingen, da det ikke finnes noen handling fra fotballklubbens side. Ettersom vilkåret ikke er oppfylt, kan man ikke straffes for bedrageri, da alle de objektive vilkårene i gjerningsbeskrivelsen må være oppfylt, jf. overfor pkt.6.2. Det betyr at situasjoner som denne aldri vil kunne straffes som bedrageri, og bedrageribestemmelsen vil derfor bare komme til anvendelse i situasjoner hvor tipping er involvert.¹¹³

6.2.6 Fullbyrdelsestidspunktet

Når det gjelder fullbyrdelsestidspunktet for bedrageri vil det som regel være når den fornærmede har gitt fra seg pengene.¹¹⁴ I kampfiksingstilfeller vil ikke dette skje før kampen er ferdigspilt og gevinsten utbetales. Gjerningspersonen vil betale penger til spillselskapet, alt etter hvor mye han ønsker å satse på den fiksede kampen, og det vil da foreligge en avtale mellom spillselskapet og personen som har tippet på kampen. I teorien er det hevdet at i situasjoner hvor man ikke har kommet lenger enn til avtaleinngåelsen, vil forbrytelsen allerede være fullbyrdet på dette tidspunktet.¹¹⁵ Det betyr at når personen har betalt for tippekupongen, vil bedrageriet være fullbyrdet.

6.2.7 Medvirkning

Bedrageribestemmelsen rammer også de som medvirker til handlingen, og er regulert i Strl. § 15. Paragrafen er ny og rammer medvirkning generelt. Det betyr at så lenge det ikke er gjort unntak i selve straffebudet vil medvirkning omfattes. Selv om vi har fått en generell medvirkningsbestemmelse, vil medvirkning fortsatt ha samme innhold og vilkår som tidligere.¹¹⁶

I bestemmelsen om bedrageri er det ingen unntak som tilsier at medvirkning ikke skal straffes, noe som betyr at dette er dekket av bestemmelsen. Medvirkning straffes dersom vedkommende har hjulpet hovedpersonen enten før eller under forbrytelsen.¹¹⁷ I forbindelse med kampfiksing er det fysisk medvirkning som vil være det mest naturlige.

---

¹¹³ Edvald mfl.(2014) s. 247. (eksempelet er hentet fra en dansk bok, den danske bestemmelsen har de samme vilkårene som den norske, slik at eksempelet er aktuelt også i Norge).

¹¹⁴ Andenæs (2008) s. 391.

¹¹⁵ Ibid. s. 392.

¹¹⁶ Matningsdal (2015) s. 58.

¹¹⁷ Jacobsen mfl. (2015) s. 398.

Det er et krav om at det må være årsakssammenheng for at man skal kunne straffes for medvirkning. Det må derfor foreligge en sammenheng mellom hovedforbrytelsen og medvirkningshandlingen.¹¹⁸ Høyesterett har i flere saker lagt vekt på om medvirkeren har ”solidarisert seg” med hovedpersonen.¹¹⁹

Ser man dette i sammenheng med kampfiksing, vil fotballspillerne kunne bli straffet for medvirkning til bedrageri. Det er fotballspillerne som sørger for at kampens utfall blir slik de har avtalt, og de har derfor solidarisert seg med bakmannen. Dersom fotballspillerne oppfyller avtalen og taper kampen med vilje, vil dette føre til at bakmannen vinner på tippekupongen og det vil være årsakssammenheng mellom bedrageriforbrytelsen og medvirkningshandlingen.

Loven rammer også forsøk på bedrageri, jf. strl. § 16.

6.2.8 Avsluttende

Etter å ha sett på vilkårene i bedrageribestemmelsen, ser man at kampfiksing hvor tipping er involvert vil kunne rammes av bedrageribestemmelsen. Vilkårene i bestemmelsen er vide nok til å dekke de forskjellige situasjonene som vil oppstå i forbindelse med kampfiksing, selv om man er utenfor det tradisjonelle anvendelsesområdet for bedrageri.

Det som er problematisk er at situasjoner hvor fotballspillerne selv manipulerer kampen, ikke dekkes av bestemmelsen. Fotballklubben vil lide et tap, og en slik situasjon vil kunne ha like store skader som et bedrageri som faller innenfor det naturlige virkeområdet til bestemmelsen. Dette er noe betenkelig, det vil være opp til lovgiver om slike situasjoner skal kunne straffes.

Et annet forhold som også er interessant er at bedrageribestemmelsen kun rammer situasjoner hvor det foreligger ”uberettiget vinning”, noe som gjør at det ikke er ulovlig å manipulere en fotballkamp for å oppnå en sportslig fordel. I situasjoner hvor man oppnår en sportslig fordel vil ikke det økonomiske ha like stor betydning og det er dette som er alvorlig når man ser på kampfiksing som forbrytelse, jf. den norske definisjonen. Samfunnshensyn trekker i retning av at det er dette man ønsker å straffe, og kampfiksing hvor det ikke er økonomiske midler involvert må straffes ved hjelp av idrettens egne regler.

---

¹¹⁸ Ibid. s. 411.

¹¹⁹ Se Rt. 2006 s. 964 (avsnitt 24), Rt. 2012. s. 856 (avsnitt 39).

6.3 Korrupsjon

6.3.1 Innledning

Korrupsjonsbestemmelsen i den nye straffeloven 2005 finner man i § 387. Det er ingen materielle endringer i denne bestemmelsen i forhold til den tidligere bestemmelsen i straffeloven 1902 § 276 a.¹²⁰

Den norske korrupsjonsbestemmelsen skiller i likhet med de andre nordiske landene (se kap.5.1) mellom passiv korrupsjon (Strl. § 387 første ledd bokstav a) som er personen som mottar bestikkelsen og aktiv korrupsjon (Strl. § 387 første ledd bokstav b) som er personen som bestikker.¹²¹ I likhet med Sverige regulerer den norske korrupsjonsbestemmelsen både korrupsjon i offentlig og privat sektor.¹²² Lovteksten lyder som følger:

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som

- a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag, eller*
- b) gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag.*

For at man skal kunne straffes for korrupsjon må handlingen oppfylle både de objektive og de subjektive straffbarhetsvilkårene i bestemmelsen.¹²³

Med utgangspunkt i situasjonen som ble oppstilt i innledningen, vil bakmannen være den aktive bestikker, mens fotballspilleren vil være den passive bestikker. Oppgaven vil i det følgende gjøre rede for vilkåret som er avgjørende for den passive bestikker, deretter vilkåret som er avgjørende for den aktive bestikker og til slutt vilkårene som er felles for begge parter.

6.3.2 Skyldkrav

I korrupsjonsbestemmelsen er det i likhet med bedrageri et krav om forsett jf. Strl. § 21. (se behandlingen om dette i kap.6.2.1)

---

¹²⁰ Matningsdal (2010) s. 437.

¹²¹ Ibid.

¹²² Andenæs (2008) s. 419.

¹²³ Mæland (2012) s. 191.

6.3.3 Vilkår ved passiv korrupsjon

6.3.3.1 Aksepterer et tilbud

Det første vilkåret som er relevant når man ser på kampfiksing er at den passive bestikker ”aksepterer et tilbud”. Ordlyden trekker i retning av at det må foreligge en avtale mellom den passive og den aktive bestikker. Lest i sammenheng med vilkårene ”krever” og ”mottar”, trekker ”aksepterer” i retning av at man først aksepterer tilbudet, for deretter å motta fordelene noe senere. Denne forståelsen er også i samsvar med det som er lagt til grunn i forarbeidene.¹²⁴ Et eksempel på dette vil være at avtalen blir inngått, mens pengene blir overført først etter at avtalen er gjennomført. Det første spørsmålet er hva som ligger i vilkåret ”aksepterer”.

Ser man på de avtalerettslige reglene når det gjelder aksept, er det avgjørende at man godtar avtalen innenfor akseptfristen. Aksepten må samsvare med tilbudet som er gitt og være kommet til tilbyderens kunnskap, jf. avtaleloven første kapittel. Er disse vilkårene oppfylt, vil det etter avtalelovens regler foreligge en inngått avtale.¹²⁵

Sett i forhold til korrupsjonsbestemmelsen følger det av forarbeidene at aksepten må ha kommet frem til tilbyderen, men det er ingen krav om at aksepten må ha kommet til tilbyderens kunnskap.¹²⁶ Tilbudet kan også aksepteres ved passivitet eller konkludent atferd, alt ut i fra den aktuelle situasjonen. Det avgjørende vil derfor være om mottakeren handler på en måte som gir inntrykk av at han har godtatt avtalen, enten aktivt eller passivt.¹²⁷ Forbrytelsen vil da være fullbyrdet for den passive bestikker.¹²⁸

Sammenlignet med kampfiksing vil en utøver inngå en avtale med bakmannen på forhånd, enten ved å meddele at han godtar avtalen eller ved en opptreden som gir tilbyderen inntrykk av at avtalen er akseptert. Deretter vil idrettsutøveren motta penger i ettertid, for eksempel etter at konkurransen er tapt med vilje. Vilkåret vil derfor være oppfylt i kampfiksingssituasjoner.

---

¹²⁴ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 58.

¹²⁵ Woxholth (2009) s. 91-93.

¹²⁶ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 58.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Matningsdal (2010) s. 445.

I kampfiksingssaker vil det være vanskelig å se om en spiller har oppfylt avtalen, men selv om avtalen ikke er gjennomført vil ikke dette ha noen betydning så lenge spilleren har akseptert tilbudet.¹²⁹

6.3.4 Vilkår ved aktiv korrupsjon

6.3.4.1 Tilbyr

Det første relevante vilkåret sett fra den aktive bestikkers side, er vilkåret ”tilbyr”. En naturlig språklig forståelse av ordlyden trekker i retning av at den aktive bestikker må forsyne den passive bestikker med noe, med tanke på å få en motytelse. Det følger av forarbeidene at vilkåret ”tilbyr” vil være aktuelt hvor den aktive bestikker prøver å påvirke den passive bestikker til å handle på en bestemt måte i en fremtidig situasjon.¹³⁰

Ser man dette ut i fra en kampfiksingssituasjon vil bakmannen fremsette et tilbud til fotballspillerne om at de skal få utbetalt en viss sum med penger, dersom de taper kampen med vilje. Vilkåret vil derfor være oppfylt.

Forbrytelsen er fullbyrdet når tilbudet kommer til den passive bestikkers kunnskap.¹³¹ Det betyr at så lenge initiativtakeren har fremsatt et tilbud til fotballspilleren og tilbudet har kommet til fotballspillerens kunnskap, vil forbrytelsen være fullbyrdet sett fra den aktive bestikkers side. Om fotballspilleren velger å akseptere tilbudet eller ikke har ingen betydning.¹³² Dette viser at det ikke er noen nødvendig sammenheng mellom passiv og aktiv korrupsjon, da man fortsatt kan bli straffet for aktiv korrupsjon, selv om mottakeren ikke kan straffes for passiv korrupsjon.

6.3.5 Felles vilkår ved passiv og aktiv korrupsjon

6.3.5.1 Innledning

Lovteksten inneholder to vilkår som er felles for den aktive og den passive bestikker. Vilkårene er at fordelene må være i sammenheng med den passive bestikkers ”stilling, verv eller oppdrag” og det må foreligge en ”utilbørlig fordel” jf. ordlyden i lovteksten.

---

¹²⁹ TOSLO-2014-162223 (s. 9).

¹³⁰ Ot.prp. nr.78 (2002-2003) s. 58.

¹³¹ Ibid.

¹³² TOSLO-2014-162223 (s. 7).

6.3.5.2 Stilling, verv eller oppdrag

Den utilbørlige fordel som blir gitt fra den aktive til den passive bestikker, må knytte seg til den passive bestickers ”stilling, verv eller utføring av oppdrag.” Det følger av forarbeidene at vilkårene favner vidt og rammer alle typer ansettelsesforhold, både i privat og offentlig sektor.¹³³ Det første spørsmålet er hva som ligger i vilkåret ”stilling”.

Ordlyden trekker i retning av at det må være tale om et ansettelsesforhold. Det fremgår av Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 54 at det ”*siktes til korrupsjon som begås i tilknytning til ordinære tjeneste- og arbeidsforhold*”.¹³⁴ Ser man på vilkåret i sammenheng med kampfiksing, er det klart at fotballspillere som spiller i høyere divisjoner og tjener penger på idretten vil være ansatt i klubben. Dette samsvarer også med NFF sine overgangsregler hvor det fremgår av § 3-2 at når man inngår en profesjonell kontrakt vil det bli etablert et arbeidsgiver/-arbeidstaker forhold mellom klubben og spilleren.¹³⁵ Vilkåret ”stilling” vil derfor være oppfylt i disse tilfellene.

Det er som nevnt uproblematisk å legge til grunn at profesjonelle spillere omfattes av vilkåret ”stilling”. Problemet med stillingsvilkåret, knytter seg til fotballspillere som spiller i lavere divisjoner og ikke tjener penger på idretten (også kalt amatørspillere). I relasjon til dette kan det stilles spørsmål til om denne type korrupsjon kan sies å være ”*i tilknytning til ordinære tjeneste- og arbeidsforhold*” jf. forarbeidene.¹³⁶

I dommen fra Oslo tingrett hadde den ene spilleren kun amatørkontrakt da den manipulerte kampen ble spilt, 24. juni 2012. Tingretten problematiserte ikke om spilleren falt innenfor vilkåret ”stilling”, de la dette bare til grunn.¹³⁷ Selv om underrettspraksis har begrenset vekt, er dette et argument for at amatørspillere dekkes av ordlyden i bestemmelsen.

Ser man tilbake til det som ble sagt om Sverige i kap.5.1.2, så utvidet de korrupsjonsbestemmelsen da amatørspillere ikke ble ansett for være ansatt i straffelovens forstand. Likheten mellom norsk og svensk rett trekker derfor i retning av at amatørspillere ikke vil rammes av ”stilling” i den norske bestemmelsen.

---

¹³³ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 54.

¹³⁴ Ibid. Min kursivering.

¹³⁵ Se NFFOR-2002-11-15-1 § 3-2. Tilgjengelig via lovdata.

¹³⁶ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 54. Min kursivering.

¹³⁷ TOSLO-2014-162223.

Det følger av NFF sine overgangsregler i § 1-2, at en amatørspiller er en spiller som ikke mottar lønn, kun kostnadsrefusjoner.¹³⁸ Dette kan også sees i sammenheng med standardkontrakten for amatørspillere utarbeidet av NFF, hvor det fremgår at en amatørspiller kun har krav på kostnadsrefusjon.¹³⁹ Et eksempel på kostnadsrefusjon vil være at man får kjøregodtgjørelse, dersom man har hatt kostander ved å komme seg til en bortekamp.

Ser man dette i sammenheng med uttalelsen i forarbeidene, er det få likheter mellom det å være ansatt i en bedrift, som det å spille fotball med amatørkontrakt. Dette fordi en amatørspiller ikke vil få lønn for arbeidet han utøver, noe som er særs vanlig dersom det er tale om et ansettelsesforhold. En amatørspiller vil spille fotball på fritiden, og det vil være unaturlig å si at dette utgjør en ”stilling” i lovens forstand.

Her kan man også se hen til lovkravet. Lovkravet tilsier at man må foreta en innskrenkende tolkning, og ikke tolke straffebedene utvidende på strafferettens område. Dette fordi lovkravet står sterkt på området, da straff innebærer et stort inngrep overfor borgerne.¹⁴⁰ Prinsippet er lovfestet i straffeloven § 14.

I Rt. 2014 s. 238, Hønehaukdommen, uttalte Høyesterett ” ... *I nyere høyesterettspraksis er det imidlertid foretatt en innstramning av kravet til presis beskrivelse av det objektive gjerningsinnholdet i straffebestemmelsen* ”.¹⁴¹ Dommen gir uttrykk for at Høyesterett har blitt strengere med å strekke ordlyden selv om man har andre rettskilder som tilsier en utvidende tolkning. Dette kan man også se i andre dommer fra Høyesterett de siste årene.¹⁴²

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen har også innfortolket et lovkrav i art. 7, jf. Kokkinakis mot Hellas.¹⁴³

Ser man lovkravet opp mot vår problemstilling, vil man strekke ordlyden noe langt dersom man sier at en amatørspiller har en ”stilling” i klubben når vedkommende spiller fotball på fritiden uten lønn.

---

¹³⁸ Se NFFOR-2002-11-15-1 § 1-2. Tilgjengelig via lovdata.

¹³⁹ NFF amatørkontrakt.

¹⁴⁰ Frøberg (2015) s. 46-47.

¹⁴¹ Rt. 2014 s. 238 (avsnitt 15). Min kursivering.

¹⁴² Se f.eks.: Rt. 2012.313 (avsnitt 9 og 12), Rt. 2012.1211 (avsnitt 22).

¹⁴³ *Kokkinakis mot Hellas* (avsnitt 52).

På en annen side er det ingen store forskjeller mellom en profesjonell fotballspiller som begår kampfiksing enn en amatørspiller som gjør dette. Spilltilbudet vil være mer begrenset i kamper som finner sted i lavere divisjoner, men dersom man manipulerer utfallet av kampen, vil det være like store økonomiske midler involvert. Oddsen på kampene vil også være den samme som i de øverste divisjonene, noe som betyr at man har mulighet til å vinne like mye penger dersom man manipulerer en kamp i en lavere divisjon. Tilliten til spillselskapene vil derfor også kunne svekkes. Det vil også være like stort behov for lojalitet og tillit til spillerne enten man er profesjonell- eller amatørspiller. Når vilkåret skal tolkes vidt, foreligger det sterke grunner som tilsier at man bør kunne foreta en utvidende tolkning.

Ser man momentene i sammenheng, trekker de i retning av at korrupsjonsbestemmelsen ikke er tydelig nok når det gjelder reguleringen av amatørspillere, og om disse dekkes av vilkåret ”stilling”. Det er ikke utenkelig at Høyesterett vil kunne komme til at amatørspillere dekkes av ordlyden, men det kan hende man vil få problemer med lovkravet og EMK dersom man dømmer en amatørspiller for korrupsjon.

Det neste vilkåret som må behandles er om fotballspillere faller innenfor vilkåret ”verv.” Ordlyden trekker i retning av at man må ha en form for ansvar. I forarbeidene er det nevnt eksempler som ”...*personer som har politiske verv, styreverv eller andre tillitsverv...*”.¹⁴⁴

Det er vanskelig å se at fotballspillere kan sies å ha et verv i fotballklubben. De blir ikke valgt til å ha et overordna ansvar i klubben, noe som er et fellestrekk med eksemplene i forarbeidene. Fotballspillere spiller kun kamper for klubben, og dette kan heller ikke sammenlignes med et ansvar. Den eneste likheten er at de gjør noe som er frivillig, men dette kan ikke være avgjørende for å si at fotballspillere har et ”verv” i klubben. Da vil man legge for mye i ordlyden, noe som betyr at fotballspillere ikke vil falle innenfor vilkåret ”verv”.

Det siste spørsmålet er om fotballspillere rammes av vilkåret ”oppdrag”. En naturlig språklig forståelse trekker i retning av at det må være noe som er engangsbasert og begrenset i tid.

I forarbeidene er det nevnt at loven vil ramme kortvarige oppdrag og nevner som eksempel en fotballdommer som mottar en bestikkelse fra en person som har satset penger på et bestemt utfall vil være innenfor vilkåret ”oppdrag”.¹⁴⁵

---

¹⁴⁴ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 54.

¹⁴⁵ Ibid.

Ser man på vilkåret ut i fra en fotballspiller sitt perspektiv, vil fotballspilleren spille kamper for det samme laget i hver kamp. Å si at en fotballspiller har et oppdrag for klubben hver gang han spiller kamp, vil derfor være noe kunstig. Fotballspillere har kortvarige tidsbaserte kontrakter, men uten om dette er fotballspillerne medlemmer av klubben, noe de betaler for å være.

I likhet med vilkåret ”stilling” må man også her se hen til lovkravet. Ved å si at en fotballspiller har et oppdrag i klubben, vil man foreta en utvidende tolkning av ordlyden. Som vi så overfor har Høyesterett blitt strengere med å tolke straffebud utvidende de siste årene, og fotballspillere vil derfor ikke kunne rammes av vilkåret ”oppdrag”.

Etter å ha sett på vilkårene ”stilling, verv og oppdrag”, kan det legges til grunn at fotballspillere ikke vil dekkes av vilkårene ”verv og oppdrag”. Profesjonelle spillere vil helt klart i henhold til ordlyd og forarbeid rammes av vilkåret ”stilling”. I relasjon til amatørspillere har man i likhet med finsk lovgivning (se kap.5.1.4) en bestemmelse som ikke er tydelig nok på om disse omfattes av vilkåret. Det betyr at dersom domstolen skulle komme til å dømme en amatørspiller for korrupsjon, vil man kunne få problemer med lovkravet og EMK.

6.3.5.3 I anledning av utførelsen

Videre må fordelene som blir gitt fra den aktive bestikker til den passive bestikker skje ”i anledning av utførelsen av deres stilling, verv eller utføring av oppdrag”. I dette ligger det et krav om årsakssammenheng. Det må være en sammenheng mellom fordelene som blir ytet og stillingen, vervet eller oppdraget.¹⁴⁶ Et eksempel vil være at man utfører en handling som er i forbindelse med stillingen man har og at man deretter mottar en motytelse etter å ha fullført handlingen.¹⁴⁷ Det betyr at fordelene som blir gitt til den passive bestikker som privatperson vil falle utenfor bestemmelsen.¹⁴⁸

Ettersom fotballspillere ikke rammes av vilkårene ”verv og oppdrag”, vil det avgjørende være om fordelene som blir gitt, har sammenheng med fotballspillernes utøvelse av ”stilling”. Fotballspillerne vil utøve stillingen som fotballspiller på en dårligere måte for å oppfylle

---

¹⁴⁶ Matningsdal (2010) s. 438.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 54.

avtalen med bakmannen for deretter å motta en fordel i ettertid. Dette trekker helt klart i retning av at vilkåret alltid vil være oppfylt i kampfiksingssituasjoner.

6.3.5.4 Utilbørlig fordel

Vilkåret ”utilbørlig fordel” er felles for både passiv og aktiv korrupsjon. Det er selve bestikkelsen som tilbys av den aktive bestikker og som aksepteres av den passive bestikker, som må utgjøre en ”utilbørlig fordel” for at man skal kunne rammes av bestemmelsen.¹⁴⁹

Vilkåret er også nedfelt i definisjonen til Europarådet, jf. ordlyden ”improper alteration” (Kap.3.3).

Det første spørsmålet er hva som ligger i vilkåret ”fordel”. En naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at det må være tale om en berikelse eller noe den andre part kan dra nytte av. Som regel vil det være en økonomisk fordel, men i forarbeidene er det nevnt at dette ikke er noe krav.¹⁵⁰ Andre ytelser som ikke har økonomisk verdi vil derfor også falle innenfor ordlyden. Et eksempel fra forarbeidene er at vedkommendes barn slipper inn på en privatskole.¹⁵¹

I kampfiksingssaker vil fordelene som oftest innebære at man mottar penger, men dersom man skulle motta andre berikelser vil dette også falle innenfor ordlyden.

Fordelen må som nevnt være ”utilbørlig” for at man skal kunne straffes for korrupsjon. Ordlyden trekker i retning av at det må være tale om noe rettsstridig og umoralsk. I forarbeidene fremgår det at ”utilbørlig” ikke har et fast innhold, men vil endre seg over tid. I Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 34-35 følger det at ”*vurderingen skal bero på oppfatningen i samfunnet i lys av reelle hensyn og grunnleggende verdier som ligger bak bestemmelsen.*”

Bestemmelsen skal straffe de fordelene som er klart kritikkverdige og må avgrenses mot andre lovlige handlinger som aksepteres av folk flest.¹⁵²

Det følger av forarbeidene at hva som er utilbørlig beror på en totalvurdering hvor flere momenter vil spille inn.¹⁵³ Disse er blant annet fordelens økonomiske verdi, om det foreligger brudd på interne retningslinjer, formålet bak fordelene, om fordelene var ment å påvirke den

---

¹⁴⁹ Økokrim (2007) s. 77.

¹⁵⁰ Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) s. 55.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Ibid. s. 56.

¹⁵³ Ibid. s. 53.

passive bestickers utøvelse av stilling, verv eller oppdrag og om fordelene holdes skjult for arbeidsgiver.¹⁵⁴

Ser man momentene i sammenheng med kampfiksing blir spørsmålet om det utgjør en ”utilbørlig fordel” å motta penger eller andre berikelser for å manipulere en fotballkamp.

Å motta penger fra en bakmann for å manipulere en fotballkamp er noe som helt klart ikke er i overensstemmelse med samfunnets grunnleggende verdier og er klart kritikkverdig. Samtidig vil fordelene man mottar i forbindelse med kampfiksing som oftest ha økonomisk verdi, og vil aldri være noe man har rett til å motta. Som regel vil man motta deler av gevinsten bakmannen får når han tipper på den manipulererte kampen, og dette må helt klart falle innenfor vilkåret ”utilbørlig fordel”.

Formålet bak fordelene vil i kampfiksingstilfeller være at man gir utøverne en mulighet til selv å kunne tjene penger på å manipulere fotballkampen. Fordelene vil også påvirke utøverens utøvelse av stilling, da fotballspilleren blir påvirket til ikke å yte sitt beste under kampen, for deretter å få betaling for dette. Dette trekker også i retning av at fordelene er ”utilbørlig”.

Et annet relevant moment, er at man bryter interne instruksjoner og retningslinjer ved å motta fordelene, da kampfiksing er i strid med idrettens egne regler og i mot prinsippet om ”fair play”. Som oftest vil fordelene som mottas også holdes skjult for klubben og treneren, noe som betyr at man også her vil være innenfor vilkåret.

De nevnte momentene sett i sammenheng trekker i retning av at fordelene man mottar i forbindelse med kampfiksing alltid vil utgjøre en ”utilbørlig fordel”. Det er i mot idrettens regelverk og strider i mot grunnleggende verdier vi har i vårt samfunn.

6.3.6 Medvirkning og forsøk

I likhet med straffebudet om bedrageri, rammer også korrupsjonsbestemmelsen medvirkning, da det ikke er gjort unntak i selve lovteksten, jf. Strl. § 15. Det betyr at dersom man bidrar til å overbringe bestikkelsen vil man kunne bli straffet for medvirkning til korrupsjon.¹⁵⁵

Korrupsjonsbestemmelsen rammer også forsøk, jf. Strl. § 16.

---

¹⁵⁴ Ibid. s. 53 ff.

¹⁵⁵ Ot.prp. nr 78 (2002-2003) s. 58.

6.3.7 Avsluttende

Etter å ha sett på vilkårene i bestemmelsen, ser man at profesjonelle spillere og dommere vil kunne straffes for korrupsjon. Det som er problematisk er at korrupsjonsbestemmelsen ikke er tydelig nok på om amatørspillere også faller innenfor vilkåret ”stilling”. Det kan være at man vil få et problem med lovkravet og EMK dersom domstolen straffer en amatørspiller for korrupsjon. I dag har man mulighet til å tippe på mange norske fotballkamper på internett, og spillerselskapet NordicBet tilbyr oddsspill på kamper helt ned til norsk 5. divisjon.¹⁵⁶

Kampfiksing i lavere divisjoner er også mer attraktivt, da de ikke har like stor oppmerksomhet og det er derfor vanskeligere å oppdage at kampen får et annet utfall enn man skulle tro på forhånd. At korrupsjonsbestemmelsen da er utydelig, vil kunne skape problemer.

Kampfiksing i lavere divisjoner vil ha like store økonomiske midler involvert, samt at tilliten til spillerselskapene og idretten vil kunne bli skadelidende. Lojalitetshensynet står også sterkt, da man fortsatt har et ansvar for å være lojal mot klubben, medspillere og trenere.

Samfunnshensyn trekker derfor i retning av at bestemmelsen må bli tydeligere på om amatørspillere rammes, da skadevirkningene vil være de samme. Det vil være opp til lovgiver å sørge for å regulere dette.

---

¹⁵⁶ NordicBet: <https://www.nordicbet.com/no/odds#/#?cat=&reg=&sc=10722>

7. Bør Norge endre lovreguleringen av kampfiksing?

- De lege ferenda

7.1 Generelt

Etter å ha sett på hvordan kampfiksing er regulert nasjonalt og internasjonalt, blir spørsmålet om Norge burde endre lovreguleringen av kampfiksing?

I den ”nasjonale handlingsplanen mot kampfiksing i idretten” hevder norske myndigheter at den norske straffelovgivningen dekker kampfiksing på en god måte.¹⁵⁷ Det betyr at det er ingenting som tilsier at norske myndigheter vil komme til å endre lovreguleringen av kampfiksing i nærmeste fremtid.

Ser man dette på bakgrunn av vurderingene om de norske straffebudene dekker kampfiksing, er det forståelig at norske myndigheter mener at kampfiksing er regulert på en god nok måte. Ettersom de fleste vilkårene i bestemmelsene vil være oppfylt i kampfiksingssituasjoner. Kampfiksingssaken fra Oslo tingrett er også en indikasjon på at man ikke trenger å endre lovreguleringen av kampfiksing.¹⁵⁸

I saken var syv personer tiltalt, fire personer ble dømt og tre personer ble frifunnet. Selv om dommen er anket til lagmannsretten og dermed ikke er rettskraftig, viser den at de norske straffebestemmelsene om korrupsjon og bedrageri kan brukes til å dømme de som begår kampfiksing. Når det gjelder de tre personene som ble frifunnet, ble to frifunnet fordi det ikke var ”bevist utover enhver rimelig tvil” at de hadde akseptert et tilbud om kampfiksing. Den siste personen ble frifunnet fordi det ikke forelå forsett.¹⁵⁹

Hadde Norge hatt spesifiserte kampfiksingbestemmelser, ville ikke utfallet av dommen blitt annerledes, gitt samme faktum. Dette fordi man ikke vil komme utenom beviskravet man har på strafferettens område uansett hvordan man formulerer straffebudene. Å bevise at noen har akseptert et tilbud vil alltid være vanskelig i korrupsjonstilfeller, og det er ingenting som tilsier at dette ville ha vært annerledes med en spesialbestemmelse. Noe som trekker i retning av at Norge ikke trenger å endre reguleringen av kampfiksing.

---

¹⁵⁷ Handlingsplan (2012) s. 7.

¹⁵⁸ TOSLO-2014-162223.

¹⁵⁹ Ibid.

Ser man på konvensjonen fra Europarådet og kravene denne stiller til lovgivningen, er det heller ikke her noen grunner som tilsier at Norge burde endre reguleringen av kampfiksing. Som vi så i kap.5.3 stiller konvensjonen tre krav til et lands lovgivning. Ser man på kravene fra et norsk perspektiv, oppfyller den norske straffelovgivningen disse. Norge har regulert kampfiksing både ved korrupsjon og bedrageri, og art.15 er derfor oppfylt. Begge straffebestemmelsene regulerer også medvirkning, som vi har sett i pkt.6.2.7 og 6.3.6, og art. 17 er dermed oppfylt. Norge har også straffebud som regulerer juridiske personer i Strl. §§ 27 og 28, noe som betyr at art.18 også er oppfylt. Det betyr at Norges regulering av kampfiksing er i overensstemmelse med kravene i konvensjonen.

Norges regulering av kampfiksing skiller seg heller ikke ut fra hvordan resten av Europa har regulert dette. I rapporten utgitt av KEA, var det kun 8 av 27 land som hadde regulert kampfiksing ved bruk av en spesialbestemmelse, resten av landene hadde samme regulering som Norge.¹⁶⁰ Dette trekker også i retning av at Norge ikke trenger å endre lovreguleringen av kampfiksing.

Det vil også måtte brukes en del ressurser og tid dersom man skulle lage en spesialbestemmelse eller endre reguleringen av kampfiksing. Når vi ikke vet hvor utbredt kampfiksing er i Norge, kan det argumenteres for at man heller burde bruke disse ressursene på andre områder, som man vet er mer utbredt.

Bruk av kommunikasjonskontroll er også et viktig argument mot å endre reguleringen av kampfiksing. Det følger av Straffeprosessloven (Strpl.) § 216 a første ledd bokstav a, at påtalemyndigheten kan ta i bruk kommunikasjonskontroll hvis handlingen kan medføre fengsel i 10 år eller mer.¹⁶¹ Det er den teoretiske strafferammen som er avgjørende, det innebærer at man ikke skal se på hvilken straff den mistenke kan forvente, men se på hva som følger av det aktuelle straffebudet.¹⁶²

Dersom man er innenfor korrupsjonsbestemmelsen, vil man som oftest i kampfiksingstilfeller kunne ta ut tiltale for grov korrupsjon, da flere av momentene i lovteksten vil være oppfylt jf.

---

¹⁶⁰ KEA (2012) s. 23 ff.

¹⁶¹ Andenæs (2009) s. 330.

¹⁶² Bjerke mfl. (2011) s. 742. Jf. s. 631.

Strl. § 388. Grov korrupsjon har en strafferamme på inntil 10 år, noe som betyr at man har mulighet til å ta i bruk kommunikasjonskontroll, jf. Strpl. § 216 a første ledd bokstav a.

Sett i sammenheng med kampfiksing, vil bruk av kommunikasjonskontroll være nødvendig, da det er vanskelig å bevise at en fotballspiller har spilt dårlig med vilje. Man er derfor avhengig av å ha andre midler tilgjengelig for å kunne bevise at det er begått kampfiksing.

I kampfiksingssaken var dette avgjørende for å kunne dømme de involverte, da påtalemyndighetene ved bruk av kommunikasjonskontroll fikk tilgang til teledata, bomplasseringer og analyse av basestasjoner.¹⁶³ Dette førte til at man hadde konkrete bevis å gå ut i fra, og ikke bare tiltaltes forklaringer. Dette trekker også i retning av at man ikke trenger å endre lovreguleringen av kampfiksing.

De overstående momentene trekker i retning av at det ikke er behov for å endre lovreguleringen av kampfiksing. Imidlertid har vi sett overfor, ved behandlingen av de norske straffebudene (kapittel.6), at det finnes situasjoner som ikke vil dekkes av bedrageri- og korrupsjonsbestemmelsen. For å få en effektiv regulering av kampfiksing er det derfor behov for å endre lovgivningen.

Det som er betenkelig er at korrupsjonsbestemmelsen ikke er tydelig nok på om amatørspillere omfattes. Dersom man straffer amatørspillere for korrupsjon, vil man kunne få et problem opp mot lovkravet og EMK. Det er ingen gode grunner til at amatørspillere ikke skal kunne rammes av bestemmelsen, da kampfiksing på amatørnivå vil ha like store økonomiske midler involvert, fordi oddsen på kampene vil være den samme. Det vil også være lettere for de som spiller i lavere divisjoner å begå kampfiksing, da det er vanskeligere å oppdage at det har foregått noe urettmessig. Grunnen til det er at oppmerksomheten rundt kampene i de lavere divisjonene ikke er like stor som i de øverste divisjonene. Amatørspillere vil heller ikke tjene penger på å spille fotball, og fristelsen for å begå kampfiksing vil derfor kunne tenkes å være større.

Min mening er derfor at Norge er nødt til å endre reguleringen på dette området, slik at det kommer tydeligere frem i bestemmelsen at amatørspillere også dekkes av lovteksten. Dette vil være avgjørende for å få en effektiv regulering og for å kunne forebygge kampfiksing.

---

¹⁶³ TOSLO-2014-162223 (s. 6).

Det andre som er problematisk er at bedrageribestemmelsen kun dekker økonomisk vinning. Det vil derfor ikke være straffbart å manipulere en kamp for å oppnå en sportslig fordel, som vi så i pkt.6.2.2. Som nevnt under definisjonen til Norge i kap.3.2 vil det ikke være like store økonomiske midler involvert i slike situasjoner og det vil derfor ikke være like store grunner til å endre lovgivningen på dette punktet. At man skal risikere fengselsstraff for å tape en kamp med vilje for å oppnå en sportslig fordel kan også sies å være uforholdsmessig. NFF har egne regler som regulerer kampfiksing, noe de styrket våren 2013.¹⁶⁴ Spillerne vil derfor kunne straffes ved hjelp av idrettens egne regler.¹⁶⁵ NFF har også flere muligheter til å sanksjonere spillerne, noe som vil være mer forholdsmessig enn fengselsstraff.¹⁶⁶ Det betyr at det ikke er behov for en endring av regelverket når det gjelder denne situasjonen.

Den siste situasjonen som ikke er lovregulert er situasjonen hvor to lag, som begge risikerer nedrykk møter hverandre. Dersom det ene laget inngår en avtale med det andre laget for at de skal tape kampen med vilje mot betaling, vil man som nevnt være utenfor straffebudet om bedrageri. Fotballklubben vil være fornærmet og vil tape penger. Selv om denne situasjonen ikke dekkes av bedrageribestemmelsen, vil spillerne som er involvert fortsatt kunne rammes av korrupsjonsbestemmelsen. Det foreligger et tilbud og en aksept av en ”utilbørlig fordel”, noe som betyr at vilkårene i korrupsjonsbestemmelsen vil være oppfylt. Fotballspillerne vil derfor kunne straffes for korrupsjon, gitt at de faller innenfor vilkåret ”stilling”. Det vil derfor ikke være et like stort behov for å dekke slike situasjoner i lovgivningen.

Ser man på kampfiksing fra et internasjonalt perspektiv vil en lovendring være viktig for å få et bedre samarbeid mellom medlemslandene. Det spilles mange internasjonale kamper, og flere land vil være involvert. Har man en harmonisert lovgivning på tvers av landegrensene vil det bli lettere å håndtere kampfiksing, da alle landene vil praktisere like regler. Dette taler for at Norge burde endre reguleringen av kampfiksing.

På en annen side stiller ikke konvensjonen noen krav til at man må utforme en egen kampfiksingsbestemmelse. Dette er en svakhet ved konvensjonen, og gjør at det er vanskelig å få noenlunde samme regler i statene. Selv om Norge endrer reguleringen av kampfiksing, er

---

¹⁶⁴NFF-rundskriv nr. 6./13.

¹⁶⁵ NFFLOV-2014-03-09-1 § 12-1 (2) og § 11-3 (d). Tilgjengelig via lovdata.

¹⁶⁶ Ibid. § 11-4.

man også avhengig av at de andre statene er villige til å gjøre en endring. Først da kan man forebygge og bekjempe kampfiksing på en god måte.

Argumentene samlet sett tyder på at det er størst behov for å endre lovreguleringen når det gjelder amatørspillere. Min mening er at korrupsjonsbestemmelsen er for utydelig når det gjelder reguleringen av dette, og lovgiver bør derfor foreta en endring.

7.2 Hvordan kan en eventuell endring utformes?

Dersom Norge skulle endre reguleringen av kampfiksing vil det være hensiktsmessig å se på hvordan en slik endring kan utformes. Ser man på den mest uheldige situasjonen, hvor bestemmelsen ikke er tydelig nok på om amatørspillere dekkes av lovteksten, kan det være lurt å se tilbake på hvordan Sverige har regulert kampfiksing. Sverige har som nevnt endret lovgivningen, og sørget for at amatørspillere kan straffes for korrupsjon, da bestemmelsen nå omfatter deltakere og funksjonærer (kap.5.2.1).

Likheten mellom norsk og svensk rett tilsier at Norge vil kunne bruke den svenske reguleringen som inspirasjon for å sørge for at lovteksten blir klarere på om amatørspillere faller innenfor lovteksten. Ved å tilføre en setning i korrupsjonsbestemmelsen hvor det fremgår at alle deltakere som manipulerer en idrettskonkurranse vil rammes, vil det skje en stor forbedring av hvordan kampfiksing er regulert i norsk rett. Dersom man endrer korrupsjonsbestemmelsen på denne måten, vil man fortsatt kunne ta i bruk kommunikasjonskontroll, da man vil ha mulighet til å ta ut tiltale for grov korrupsjon, så lenge man er innenfor straffebudet om simpel korrupsjon.

Skulle Norge ønske å innføre en spesialbestemmelse om kampfiksing vil det være lurt å se hen til Danmark sin nye bestemmelse. Dette fordi Danmark er det nordiske landet som har regulert kampfiksing på en mest vidtrekkende måte, og har en rettskultur som ligner vår egen (se pkt. 5.1.1).

Dersom vi skulle bruke Danmark sin kampfiksingsbestemmelse som inspirasjon, vil man få en bestemmelse som dekker de fleste situasjoner som kan oppstå i forbindelse med kampfiksing. Det betyr at det vil være straffbart å begå kampfiksing for alle personer som kan være med på å påvirke konkurransen. Den vil også dekke økonomisk vinning, samt sportslige fordeler, jf. kap.5.1.3. Den danske bestemmelsen omfatter kampfiksing på ”høyere nivå” og vi så i kap.5.3.1 at dette gjaldt kamper helt ned til 4. divisjon. Dersom Norge skulle få en egen

spesialbestemmelse mener jeg at vi må sørge for å utforme en bestemmelse som vil dekke kampfiksing helt ned til 5. divisjon, da spillselskapet NordicBet tilbyr spill på disse kampene.¹⁶⁷

Det negative med den danske kampfiksingsbestemmelsen er at strafferammen er lav. Det følger av lovteksten at man kan straffes med fengsel inntil ett år, eller to år dersom kampfiksing regnes som grov. Skulle Norge utforme en spesialbestemmelse vil man måtte ha en bestemmelse med en langt høyere strafferamme enn den danske, ettersom man er avhengig av å ha tilgang til kommunikasjonskontroll for å dømme for kampfiksing, jf. overfor. Det er heller ingen gode grunner til at en ny kampfiksingsbestemmelse ikke skal ha like høy strafferamme som simpel- og grov korrupsjon, da kampfiksingsforbrytelser er like alvorlige som tradisjonelle korrupsjonsforbrytelser.

7.3 Konklusjon

Etter å ha sett på argumenter for og i mot en ny regulering av kampfiksing trekker disse i retning av at Norge burde endre reguleringen på ett viktig område, ved å sørge for at korrupsjonsbestemmelsen blir tydeligere når det gjelder reguleringen av amatørspillere. Dersom man får en tydeligere regulering vil mye være gjort, og man vil få et styrket regelverk på kampfiksing sitt område. Utenom dette er de fleste situasjoner i forbindelse med kampfiksing stort sett dekket av straffebudene, korrupsjon og bedrageri.

Et internasjonal samarbeid er også viktig, noe vi har sett ved behandlingen av konvensjonen. Å få en harmonisert lovgivning på tvers av landegrensene vil gjøre samarbeidet og forebyggingen av kampfiksing mer effektiv. Norge har allerede tatt et stort skritt ved å ratifisere konvensjonen, og har dermed vist at vi tar kampfiksing på alvor, og vil gjøre det vi kan for å bekjempe og forebygge kampfiksing i idrettens verden. Det er bare å håpe at flere vil ratifisere konvensjonen i nærmeste fremtid, slik at den kan tre i kraft, og på den måten sørge for at man står sammen internasjonalt for å bekjempe kampfiksing.

---

¹⁶⁷ NordicBet: <https://www.nordicbet.com/no/odds#/#?cat=&reg=&sc=10722>

8. Litteraturliste

Norske lover

Lov 20. mai 2005 nr. 28, Lov om straff (straffeloven – strl.).

Lov 22. mai 1902 nr. 10, Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven- strl.).

Lov 31. mai 1918 nr. 4, Lov om avslutning av avtaler, fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer (avtaleloven – avtl.).

Lov 22. mai 1981 nr. 25, Lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven – strpl.).

Forarbeider

Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) Om lov om endringer i straffeloven mv. (Straffebud mot korrupsjon).

Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning).

Straffelovkommisjonen 1888, Forslag til lov indeholdende forandringer i Lov angaaende Forbrydelser af 20de August 1842 med Motiver. Utarbeidet av Straffelovkommisjonen fra 1885 (Kristiania 1888).

Ot.prp. nr.75 (1948) Om lov om endring i den almindelige borgerlige straffelov av 22. mai 1902.

Rettspraksis

Høyesterett

Rt. 1983 s. 802

Rt. 2006 s. 964

Rt. 2012 s. 856

Rt. 2012 s. 313

Rt. 2012 s. 1211

Rt. 2014 s. 238

Tingrett

TOSLO-2014-162223

Norsk litteratur

Andenæs (2008)

Andenæs, Johs, *Spesiell strafferett og formuesforbrytelsene*, samlet utgave ved Kjell V. Andorsen, 4. opplag, (Oslo 2008).

Andenæs (2009)

Andenæs, Johs, *Norsk straffeprosess*, samlet utgave ved Tor-Geir Myhrer, 4. utgave, (Oslo 2009).

Arnesen mfl. (2009)

Arnesen, Finn, Are Stenvik, *Internasjonalisering og juridisk metode, Særlig om EØS-rettens betydning i norsk rett*, (Oslo 2009).

Bjerke mfl. (2011)

Bjerke, Hans Kristian, Erik Keiserud, og Knut Erik Sæther, *Straffeprosessloven kommentarutgave*, bind I, 4. utgave (Oslo 2011).

Jacobsen mfl. (2015)

Jacobsen, Jørn, Linda Grønning og Erling Johannes Husabø, *Frihet, forbrytelse og straff – En systematisk fremstilling av norsk strafferett*, del I og II, (Bergen 2015).

Matningsdal mfl. (1995)

Matningsdal, Magnus, Anders Bratholm, *Straffeloven kommentarutgave, Anden del. Forbrydelser*, (Oslo 1995).

- Matningsdal (2010) Matningsdal, Magnus, *Norsk spesiell strafferett*, (Bergen 2010).
- Matningsdal (2015) Matningsdal, Magnus, *Nytt i ny straffelov*, (Oslo 2015).
- Mæland (2012) Mæland, Henry John, *Norsk alminnelig strafferett*, 1. utgave, (Bergen 2012).
- Ruud mfl. (1997) Ruud, Morten, Geir Ulfstein, Ole Kristian Fauchald, *Utvalgte emner i folkerett: metode, miljø, havrett, handel*, (Oslo 1997).
- Ruud mfl. (2011) Ruud, Morten, Geir Ulfstein, *Innføring i folkerett*, 4. utgave, (Oslo 2011).
- Woxholth (2009) Woxholth, Geir, *Avtalerett*, 7. utgave (Oslo 2009).

Rapporter og artikler

- Frøberg (2015) Frøberg, Thomas, ”Nyere praksis om det strafferettslige legalitetsprinsippet”, *Jussens venner*, 01-02/2015, s. 46-71.
- Handlingsplan (2012) Kulturdepartementet, *Nasjonal handlingsplan mot kampfiksing i idretten 2013-2015*. Utgitt 12.12.2012.

Økokrim (2007)

Stoltenberg, Lars, Trond Eirik Schea, ”Fra økokrim: straffebudene mot korrupsjon – utilbørighetsvilkåret”, *Tidsskrift for strafferett*- årg. 7 nr. 1 (2007) s. 76-83.

Norges fotballforbund

Lover

NFFLOV 9. mars 2014 nr. 1, Norges fotballforbunds lov (NFF-loven).

NFFOR 15. november 2002 nr. 1 Norges fotballforbund – overgangsreglement (NFF-overgangsreglement).

Artikler og dokumenter

Endring av NFFs regelverk: Rundskriv nr.6/13.

http://ekstranett.fotball.no/Documents/Rundskriv/2013/Rundskriv_6_2013_Endringer_Lov_og_reglement_2013.pdf (sjekket 18.11.15)

NFF-amatørkontrakt:

https://www.fotball.no/Documents/PDF/Kontrakter/Standardkontrakt_amatorspillere_23012013_web.pdf (sjekket 18.11.15)

NFF-definisjon av kampfiksing:

<https://www.fotball.no/Documents/PDF/2015/nff-kampfiksing.pdf> (sjekket 19.11.15)

Utenlandske lover

Svensk straffelov – Brottsbalk (1962:700).

<http://www.notisum.se/pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/19620700.htm>

Dansk straffelov – LBK nr 873 af 09/07/2015.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=172754>

Dansk kampfiksingsbestemmelse – lov om ændring af lov om fremme af dopingfri idræt og ligningsloven (Bekæmpelse af manipulation af idrætskonkurrencer) Lov nr. 536 af 29/04/2015.

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=169691>

Finsk straffelov – 19.12.1889 /39.

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001#L36>

Utenlandske forarbeider

Svensk forarbeid: Regeringens proposition: Prop. 2011/12:79, En reformerad mutbrottslagstiftning.

Statens offentliga utredningar: SOU: 2010:38, Mutbrott, Betänkande av Utredningen om mutor (Stockholm 2010).

Bemærkninger til lovforslag: Forslag til Lov om ændring af lov om fremme af dopingfri idræt og ligningsloven (Bekæmpelse af manipulation af idrætskonkurrencer) Kulturministeriet 2015.

Utenlandsk litteratur

Cars (2012) Cars, Thorsten, *Mutbrott och korruptiv marknadsföring*, tredje opplag, (Stockholm 2012).

Edvald (2014) Edvald, Jens, Lars Halgreen, *Dansk & international SPORTSRET*, 1. utgave (København 2014).

Utenlandske rapporter

Lotteriinspektionen, Redovisning av regeringsuppdrag uppgjorda matcher, 2013.

Lotteritilsynet, Lotteriinspektionen, National Police Board Gambling Administration, Match-Fixing in the Nordic countries, 2013.

Kulturministeriet, Arbeidsgruppe om regulering af matchfixing rapport, 2014.

KEA, European Affairs, Match-fixing in sport, A mapping of criminal law provisions in EU 27, 2012.

Valo, Finnish Rules and Measures to Combat Match Fixing, nordic sport law seminar, 29.10.2013, Århus.

Konvensjon

Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions. Vedtatt: 18.09.2014.

<http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/09000016801cdd7e>

Konvensjonens forarbeider

Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports competitions – explanatory report. 18.09.2014.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383f>

Internasjonale dokumenter

Council of Europe, Chart of signatures and ratifications.

<http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=215&CM=1&DF=&CL=ENG>

European commission, Explanatory memorandum, 2015/0043 (NLE).

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015PC0086>

Praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen

Kokkinakis v. Greece , EMD nr. 14307/88, 25. mai 1993.

Øvrige nettadresser

NRK: Artikkel om kampfiksingssaken: <http://www.nrk.no/sport/fotball/syv-tiltalt-i-kampfiksingssaken-1.11995950> (sjekket 19.11.15)

VG: Artikkel om kampfiksingssaken: <http://www.vg.no/sport/fotball/kampfiksing/anker-alle-dommer-i-kampfiksingssaken/a/23454203/> (sjekket 19.11.15)

NordicBet: <https://www.nordicbet.com/no/odds/#/?cat=&reg=&sc=10722> (sjekket 16.11.15)

Hegnar: Artikkel om anke til lagmannsretten: <http://www.hegнар.no/juss/artikkel563518.ece> (sjekket 20.11.15)

Store norske leksikon, fotball: <https://snl.no/fotball> (Sjekket 20.11.15)